

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Drelów na lata
2016-2022

Spis treści

Wstęp

Część wprowadzająca

I. Cel i proces tworzenia Strategii	5
1.1 Przesłanki i podstawy prawne opracowania Strategii	5
1.2 Podsumowanie z realizacji Strategii w latach 2008-2015	11
1.3 Ramy i horyzont czasowy procesu opracowania Strategii	15
1.4 Cel opracowania	15
1.5 Metoda opracowania	16
1.6 Zakres i przedmiot opracowania	17
1.7 Proces budowania Strategii	17

Część diagnostyczna

II. Charakterystyka Gminy Drelów	18
2.1 Położenie geograficzne	19
2.2 Demografia	20
2.3 System pomocy społecznej w Gminie Drelów	28
2.3.1 Instytucje zajmujące się pomocą społeczną w Gminie Drelów	28
2.3.2 Charakterystyka grup objętych pomocą społeczną w Gminie Drelów	37
2.3.3 Dotychczasowe formy pomocy i świadczeń	39
2.3.4 Struktura niektórych wydatków Gminy Drelów	40
III. Źródła podstawowych problemów społecznych i ich identyfikacja	42
3.1 Analiza obszarów polityki społecznej	42
3.2 Kapitał społeczny Gminy Drelów	64
3.2.1 Inwentaryzacja mocnych i słabych stron Gminy Drelów	64

Część programowa

IV. Kierunki rozwoju Gminy Drelów	80
4.1 Misja i wizja	80
4.2 Cele strategiczne	81
4.2.1 Cele główne i szczegółowe oraz sposoby ich osiągnięcia	81
V. Zarządzanie realizacją Strategii	106
5.1 Podmioty zarządzające realizacją Strategii	106
5.2 Sposób dokonywania oceny stopnia realizacji Strategii	107
5.3 Monitoring Strategii	108
5.4 Podsumowanie	108

WSTĘP

Samorządy lokalne działające w warunkach gospodarki rynkowej, cechującej się dużą dynamiką zmian i niepewnością, co do ich kierunków, muszą posiadać zdolność do wczesnego rozpoznawania zagrożeń, jak i dostrzegania pojawiających się szans. To samorząd lokalny w znaczym stopniu jest odpowiedzialny, poprzez swoje działania, za szeroko rozumiany poziom życia swoich mieszkańców. W takich warunkach istotnego znaczenia nabiera zarządzanie strategiczne, które oparte na opracowywaniu, wdrażaniu i kontroli realizacji planów strategicznych, umożliwia dostosowanie funkcjonowania jednostek terytorialnych do zmian zachodzących w otoczeniu. Na poziomie zarządzania lokalnego, w zakresie polityki społecznej, podstawową rolę wśród tego typu planów pełni strategia rozwiązywania problemów społecznych.

Strategia pozwala na racjonalizację lokalnej polityki społecznej. Określa misję oraz wyznacza cele strategiczne i działania, których wdrożenie powinno w znaczny sposób przyczynić się do rozwiązania wielu problemów społecznych i zminimalizować ewentualne skutki ich powstania. Dokument stanowi podstawę do realizacji stosunkowo trwałych wzorów interwencji społecznych, które mają przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców, w szczególności tych, którzy są zagrożeni marginalizacją i wykluczeniem społecznym oraz doprowadzić do integracji społecznej. Strategia definiuje istniejące problemy, wyznacza najważniejsze priorytety i wskazuje na metody ich rozwiązywania. Strategia jest dokumentem uspołecznionym. W pracach nad nim uczestniczyli przedstawiciele samorządu, pomocy społecznej, oświaty, kultury, przedstawiciele organizacji pozarządowych oraz zainteresowani mieszkańcy. W prace mieszkańcy byli włączeni zarówno na etapie diagnozowania problemów społecznych poprzez badania ankietowe, jak i po przygotowaniu wstępnego projektu dokumentu w trakcie konsultacji nad jego zapisami. Dokument ma charakter kilkuletni, został przygotowany na lata 2016-2022. Jest zgodny z założeniami odnoszących się do polityki społecznej dokumentów strategicznych, przygotowanych na poziomie europejskim, ogólnopolskim, samorządowym i umożliwia ubieganie się o środki

zewnątrzne, np. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.

Strategia stanowi materiał wyjściowy do opracowania szczegółowych programów i projektów. Skuteczność wyznaczonych w niej działań będzie zależała zarówno od posiadanych i pozyskanych przez gminę, jak również realizatorów strategii środków finansowych oraz szerokiej, aktywnej i skoordynowanej współpracy przedstawicieli administracji samorządowej i partnerów społecznych. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych składa się z trzech zasadniczych części, tj. części wprowadzającej, diagnostycznej i programowej.

Część wprowadzająca zawiera informacje na temat uwarunkowań zewnętrznych (prawnych i strategiczno-programowych) tworzenia dokumentu.

Część diagnostyczna zawiera informacje dotyczące gminy oraz diagnozę sytuacji społeczno-gospodarczej w Gminie Drelów, która została oparta na badaniu źródeł zastanych, tj. danych pozyskanych z instytucji i organizacji działających na terenie gminy bądź obejmujących zasięgiem działania jego mieszkańców, identyfikacji mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń lokalnego systemu polityki społecznej a także analizie ankiet skierowanych do środowiska lokalnego (liderzy lokalni, mieszkańcy).

Część programowa zawiera najistotniejsze założenia polityki społecznej gminy na najbliższe lata. Wskazano również podmioty realizujące strategię i współdziałające w jej realizacji, źródła finansowania i czas realizacji wyznaczonych działań.

CZĘŚĆ WPROWADZAJĄCA

I. Cel i proces tworzenia strategii

1.1 Przesłanki i podstawy prawne opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Drelów

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Drelów na lata 2016-2022 stanowić będzie podstawę do podejmowania działań mających na celu wywołanie pozytywnych zmian w społeczności lokalnej. Obowiązek opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika z art. 17 ust.1 pkt 1 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. Różnorodność problemów społecznych występujących w gminie powoduje konieczność brania pod uwagę także innych aktów prawnych, które mają istotny wpływ na konstrukcję dokumentu i rozwiązywanie zadań społecznych w przyszłości. Są to m.in.:

1. Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym.
2. Ustawa z dnia 29 maja 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.
3. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.
4. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.
5. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii.
6. Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego.
7. Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.
8. Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.
9. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych.
10. Ustawa z dnia 8 grudnia 2006 r. o finansowym wsparciu tworzenia lokali

socjalnych, mieszkań chronionych, noclegowni i domów dla bezdomnych.

11. Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych.
12. Ustawa z dnia 24 kwietnia 1997 roku o przeciwdziałaniu narkomanii.
13. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej.
14. Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym.
15. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.
16. Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.
17. Ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego.
18. Ustawa z dnia 7 marca 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów.
19. Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy.
20. Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny.
21. Ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych.
22. Ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych.
23. Ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów.
24. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich.
25. Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty.

Podczas realizacji strategii znajdzie potrzeba odwołania się do innych aktów prawnych, niewymienionych powyżej.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Drelów wpisuje się w cele strategiczne zawarte w dokumentach wyższego szczebla.

Unijne dokumenty strategiczne tworzą warunki do podejmowania działań

opartych na zasadzie pomocniczości państwa przy wykorzystaniu zasobów tkwiących w środowiskach lokalnych.

Europa 2020 - Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu: strategia Europa 2020 stanowi strategię wzrostu Unii Europejskiej w kolejnych latach. Zakłada ona potrzebę stworzenia inteligentnej i zrównoważonej gospodarki, która sprzyja włączeniu społecznemu. W perspektywie roku 2020 wyznaczono 4 cele obejmujące:

- zatrudnienie (75 % osób w wieku 20-64 lat powinno mieć pracę),
- badania i rozwój oraz innowacje (na inwestycje w badania i rozwój oraz w innowacje, powinniśmy przeznaczyć 3% PKB Unii – łącznie ze środków publicznych i prywatnych),
- edukację (odsetek ludzi młodych przedwcześnie porzucających naukę nie powinien przekraczać 10%, a co najmniej 40% osób w wieku 30-34 powinno mieć wykształcenie wyższe),
- ubóstwo i wykluczenie społeczne (zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, o co najmniej 20 mln).

Należy przyjąć, że realizacja celów Strategii przyczyni się do osiągnięcia celów zakładanych w dokumencie.

Komunikat Komisji Europejskiej "Inicjatywa na rzecz przedsiębiorczości społecznej": komunikat wydany został w dniu 25 października 2011r. Komisja Europejska zwraca uwagę na znaczącą rolę, jaką ekonomia społeczna odgrywa w strategii "Europa 2020" w aspekcie zwalczania ubóstwa i wykluczenia społecznego. W gospodarce społecznej w UE zatrudnionych jest ok. 11 mln osób, co stanowi 6% całkowitego zatrudnienia. Komisja Europejska zaproponowała w Komunikacie szereg rozwiązań zmierzających do wzmocnienia roli ekonomii społecznej. Działaniami tymi są:

- 1) poprawa dostępu do finansowania realizowana przez:
  - uznanie przedsiębiorstw społecznych za priorytet inwestycyjny Europejskiego

Funduszu Rozwoju Regionalnego i Europejskiego Funduszu Społecznego,

- utworzenie ram dla etycznych funduszy inwestycyjnych,
- łatwiejszy dostęp do mikrokredytów,

2) poprawa promocji ekonomii społecznej za pomocą:

- zwiększenia rozpoznawalności ekonomii społecznej,
- utworzenia publicznej bazy danych oznakowań i certyfikatów oraz platformy wymiany danych i informacji,
- zestawienia dobrych praktyk,

3) poprawa otoczenia prawnego zakładająca m.in.:

- silniejsze wykorzystanie elementu jakości w procedurze zamówień publicznych,
- uproszczenie stosowania zasady pomocy publicznej w przypadku usług społecznych i lokalnych,
- zwiększenie znaczenia kryteriów i warunków pracy w zamówieniach publicznych.

Zakłada się, że realizacja celów Strategii przyczyni się do osiągnięcia celów ujętych w dokumencie, w szczególności w zakresie poprawy promocji ekonomii społecznej.

Krajowe dokumenty strategiczne tworzą warunki do podejmowania działań opartych na zasadzie pomocniczości państwa przy wykorzystaniu tkwiących w środowiskach lokalnych.

Raport polska 2030: stanowi podstawę diagnostyczną dla przygotowywanych strategii rozwoju. Wskazuje wyzwania w perspektywie do 2030 roku:

- wzrost i konkurencyjność,
- sytuację demograficzną,
- wysoką aktywność zawodową oraz adaptacyjność zasobów pracy,
- odpowiedni potencjał infrastruktury,
- bezpieczeństwo energetyczno-klimatyczne,
- gospodarkę opartą na wiedzy i rozwój kapitału intelektualnego,
- solidarność i spójność regionalną,
- poprawę spójności społecznej,
- sprawne państwo,

- wzrost kapitału społecznego Polski.

Wskazuje się także na pięć kluczowych czynników rozwoju kraju w perspektywie roku 2030:

- warunki dla szybkiego wzrostu i rozwoju,
- wzrost aktywności zawodowej i mobilności Polaków,
- rozwój produktywności i innowacyjności,
- efektywna dyfuzja rozwoju w wymiarze regionalnym i społecznym,
- wzmocnienie kapitału społecznego i sprawności państwa.

W aspekcie rozwoju kapitału społecznego, podkreśla się rosnące znaczenie usieciowienia społeczeństwa, niosące za sobą zmianę dotychczasowych więzi społecznych. Podkreślona jest rola nowoczesnych form komunikacji masowej. Wzrost kapitału społecznego wymaga stymulowania wzrostu wzajemnego zaufania, naprawy infrastruktury instytucjonalnej państwa, zwiększenia troski o dobro wspólne, poprawy jakości przestrzeni i debaty publicznej, wspierania aktywności obywatelskiej (indywidualnej oraz zinstytucjonalizowanej) jak również zwiększenia roli potencjału kreatywnego i intelektualnego.

Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2020: jest elementem nowego systemu zarządzania rozwojem kraju, którego fundamenty zostały określone w ustawie o zasadach prowadzenia polityki rozwoju. Dokument wskazuje na strategiczne zadania państwa, których podjęcie jest konieczne w perspektywie najbliższych 10 lat w celu wzmocnienia procesów rozwojowych. Dokument stanowi bazę dla dziewięciu strategii zintegrowanych. Szczególnie istotne są:

- wzmocnienie warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzeb i aktywności obywatela,
- rozwój kapitału ludzkiego,
- integracja społeczna,
- zapewnienie dostępu i określonych standardów usług publicznych.

Zakłada się, że realizacja celów Strategii przyczyni się do osiągnięcia celów ujętych w dokumencie.

Narodowa Strategia Integracji Społecznej - głównym jej celem jest pomoc w procesie włączania się Polski w realizację drugiego z celów Strategii Lizbońskiej UE stawiającego na modernizację europejskiego modelu socjalnego, inwestowanie w ludzi oraz zwalczanie wykluczenia społecznego. Działania mają przyczynić się do:

- dostosowania edukacji i szkolenia do wymogów życia i pracy w społeczeństwie opartym na wiedzy,
- rozwijania aktywnej polityki zatrudnienia przyczyniającej się do tworzenia większej liczby lepszych miejsc pracy,
- modernizacji systemu ochrony socjalnej, w tym systemów emerytalnych i ochrony zdrowia, m.in. w celu zapewnienia ich finansowej stabilności oraz odpowiedniej koordynacji z celami polityki edukacyjnej i polityki zatrudnienia,
- wspierania integracji społecznej, celem uniknięcia pojawienia się trwale zmarginalizowanej klasy ludzi niezdolnych do funkcjonowania w społeczeństwie opartym na wiedzy.

Zakłada się, że realizacja celów Strategii przyczyni się do osiągnięcia celów ujętych w dokumencie.

Informacje o innych dokumentach strategicznych dotyczących gminy

Gminna Strategia rozwiązywania Problemów Społecznych wpisuje się w następujące dokumenty:

- Program Działania Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Drelowie,
- Sprawozdawczość – sprawozdania MPiPS-03 z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach, sprawozdanie z realizacji programu "Pomoc państwa w zakresie dożywiania",
- Gminny Program Profilaktyki, rozwiązywania problemów alkoholowych i przemocy na terenie gminy Drelów,
- Strategię Rozwiązywanie Problemów Społecznych na terenie Powiatu Bialskiego na lata 2014 – 2022,
- Strategię Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2006 – 2020,

- Strategię Polityki Społecznej Województwa Lubelskiego 2014-2020.

1.2 Podsumowanie z realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w latach 2008-2015

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Drelów przyjęta została uchwałą Rady Gminy Drelów z dnia 30 grudnia 2008r. Był to dokument przedstawiający potencjał i strukturę Gminy Drelów, określający cele ogólne i szczegółowe. W strategii wyodrębniono cztery priorytetowe obszary:

1. pomoc społeczna,

cel ogólny: zaspokajanie potrzeb mieszkańców wymagających szczególnego wsparcia i opieki,

2. kultura, promocja, turystyka i rekreacja,

cel ogólny: wykorzystanie walorów naturalnych i potencjału kulturowego dla rozwoju turystyki i podnoszenie jakości życia mieszkańców,

3. zdrowie, sport i bezpieczeństwo,

cel ogólny: poprawa zdrowia i bezpieczeństwa mieszkańców, promocja nawyków i postaw sprzyjających zdrowiu,

4. edukacja i rynek pracy,

cel ogólny: zwiększenie poziomu wykształcenia i kwalifikacji zawodowych mieszkańców.

Okres realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych pozwolił na realizację wielu przedsięwzięć wpływających na poprawę warunków życia i zaspokojenia potrzeb mieszkańców, wpłynął na umocnienie więzi społecznych i rozwój partnerskiej współpracy pomiędzy wszystkimi podmiotami życia społecznego.

Realizatorzy:	obszar
	cel ogólny

<p>Realizatorzy: gmina, jednostki organizacyjne, szkoły, organizacje pozarządowe, komisja rozwiązywania problemów alkoholowych, zakład opieki zdrowotnej, osp, kościoł</p>	<p>obszar 1: pomoc społeczna, cel ogólny: zaspokajanie potrzeb mieszkańców wymagających szczególnego wsparcia i opieki.</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizacja programu "Uczeń na wsi", - realizacja projektu "Od bierności do aktywności. Program aktywnej integracji mieszkańców Gminy Drelów", - projekt "Inwestycja w rodzinę", - organizacja festynów integracyjnych, - organizacja i finansowanie szkoleń zwodowych, - utworzenie Klubu Integracji Społecznej, - realizacja Programu Integracji Społecznej, - dowóz dzieci do SOSzW w Międzyrzecu Podlaskim, - finansowanie dożywiania dzieciom, - uczestnictwo osób dorosłych w warsztatach terapii zajęciowej i ośrodka wsparcia, - działania środowiskowe dla dzieci i młodzieży w okresie ferii i wakacji.
<p>Realizatorzy: gmina, jednostki organizacyjne, szkoły, organizacje pozarządowe, komisja rozwiązywania problemów alkoholowych, zakład opieki zdrowotnej, osp, kościoł</p>	<p>obszar 2: kultura, promocja, turystyka i rekreacja, cel ogólny: wykorzystanie walorów naturalnych i potencjału kulturowego dla rozwoju turystyki i podnoszenie jakości życia mieszkańców.</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizacja Programu Integracji Społecznej, - realizacja szkoleń z zakresu agroturystyki, - realizacja wizyt studyjnych, - opracowanie programu współpracy z organizacjami pozarządowymi, - utworzenie kół teatralnych, historycznych,

	<ul style="list-style-type: none"> - zajęcia artystyczne, - działalność SKS (lekkoatletyka, tenis ziemny, piłka nożna), - spotkania autorskie, - akcje promujące głośne czytanie, - pikniki i warsztaty literackie, - konkursy biblioteczne, - realizacja projektu "Tańce narodowe- nasze dziedzictwo", - przegląd dziecięcych zespołów tanecznych, - realizacja projektu "Z kulturą ludową za pan brat", - warsztaty z wykonywania frywolitek, - warsztaty z filcowania, - warsztaty garncarskie, - realizacja projektu "Tworzenie szlaku rowerowego Rękodziela Ludowego Drelów-Aleksandrówka", - realizacja imprezy "Smaki Gminy Drelów", - utworzenie Klubu Seniora w Drelowie.
<p>Realizatorzy: gmina, jednostki organizacyjne, szkoły, organizacje pozarządowe, komisja rozwiązywania problemów alkoholowych, zakład opieki zdrowotnej, ops, kościół</p>	<p>obszar 3: zdrowie, sport i bezpieczeństwo, cel ogólny: poprawa zdrowia i bezpieczeństwa mieszkańców, promocja nawyków i postaw sprzyjających zdrowiu.</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizacja Programu Integracji Społecznej, - działalność SKS, - działalność szkolnych klubów sportowych, - realizacja programów profilaktycznych na temat problemów alkoholowych, uzależnień, - realizacja programu "Owoce w szkole", - zapewnienie uczniom w szkołach gorących posiłków,

	- organizacja białych niedziel.
Realizatorzy: gmina, jednostki organizacyjne, szkoły, organizacje pozarządowe, komisja rozwiązywania problemów alkoholowych, zakład opieki zdrowotnej, osp, kościół	obszar 4: edukacja i rynek pracy, cel ogólny: zwiększenie poziomu wykształcenia i kwalifikacji zawodowych mieszkańców. - współpraca GOPS z Urzędem Pracy, - realizacja projektu "Od bierności do aktywności. Program aktywnej integracji mieszkańców Gminy Drelów", - organizowanie staży, - warsztaty z doradcą zawodowym, psychologiem, - upowszechnianie ofert pracy, - współpraca z pracodawcami, - dofinansowanie szkoleń zawodowych, - koła zainteresowań w szkołach, - projekty realizowane przez GCK, - projekty realizowane przez GBP, - działalność Klubu Integracji Społecznej.

1.3 Ramy i horyzont czasowy procesu opracowania strategii

Prace nad opracowaniem Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Drelów rozpoczęto w listopadzie 2015 roku. Pierwsze spotkanie konsultacyjne odbyło się w dniu 03.11.2015 r. na które przybyło 9 przedstawicieli różnych środowisk zawodowych. Zakończenie prac nad opracowaniem Strategii nastąpiło w lutym 2016 roku.

Strategia została opracowana na lata 2016 – 2022 i jest dokumentem obowiązującym na terenie Gminy Drelów.

1.4 Cel opracowania

Celem opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest wypracowanie planu działań dających szansę na realizację długofalowej wizji rozwoju gminy. Strategia ma stanowić podstawę do realizacji względnie trwałych wzorów interwencji społecznych podejmowanych w celu poprawy problemów społecznych występujących w obrębie danej społeczności. Jej opracowanie powinny charakteryzować w szczególności działania publicznych i prywatnych instytucji rozwiązujących kwestie społeczne podejmowane dla poprawy warunków zaspokojenia potrzeb wykazanych kategorii osób i rodzin.

Dokument ten pozwoli również rozwiązać problemy społeczne w odpowiedni sposób i w odpowiedniej kolejności, jak też przewidzieć te, które mogą się pojawić. Jest jednocześnie oceną stanu istniejącego, co pozwala ustalić kierunki rozwoju oraz wskazać praktyczne sposoby jej realizacji dla urzeczywistnienia głównego celu jakim jest integracja oraz poprawa poziomu życia społeczności lokalnej.

Strategia powinna także uwzględniać nową rolę świadczeniobiorców – od biernego klienta do aktywnej partycypacji w procesie pomocy.

Sporządzenie strategii jest elementem zarządzania strategicznego, a więc procesu informacyjno - decyzyjnego, którego celem jest rozstrzygnięcie o kluczowych problemach społeczności lokalnej ze szczegółowym uwzględnieniem otoczenia, zarówno lokalnego, jak i dalszego. Jest ona warunkiem koniecznym dla rozwoju danej jednostki terytorialnej w określonym zakresie. Sam dokument nie jest jednak receptą na sukces. Aby mogła przynieść zaplanowane efekty, konieczne jest sukcesywne jej odnawianie, czuwanie nad jej realizacją oraz kontrolowanie jej przebiegu.

1.5 Metoda opracowania

Strategia powstała jako opracowanie partnerskie przy udziale mieszkańców gminy, przedstawicieli jednostek organizacyjnych gminy, szkół, organizacji

pozarządowych, lokalnych liderów. Podstawą tej koncepcji były przeprowadzone warsztaty wśród środowisk gminy i jej liderów, a także opracowane przez te środowiska potrzeby społeczne, plany rozwoju oraz zadania i cele rozwoju gminy. Warsztaty odbyły się 03.11.2015r, 19.11.2015r, 10.12.2015r, 14.01.2016r. Istotne znaczenie miały także ankiety, opracowane specjalnie dla potrzeb Strategii.

Wypracowanie podstaw Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Drelów na lata 2016-2022 odbywało się podczas spotkań, warsztatów z grupą roboczą. Ponadto wszelkie uwagi, opinie i sugestie mieszkańców oraz przedsiębiorców z obszaru gminy dotyczące przyszłości gminy, były sukcesywnie zbierane na przestrzeni kilku miesięcy, co pozwoliło zespołowi tworzącemu niniejszy dokument, na określenie głównych kierunków rozwoju gminy. Grupa robocza ustaliła, że obszary priorytetowe Strategii obowiązującej w okresie 2008-2015 są nadal aktualne i należy przyjąć, że będą ujęte w takim samym kształcie w Strategii na lata 2016-2022. Podczas spotkań grupy roboczej omówione zostały problemy mieszkańców których reprezentowali przedstawiciele poszczególnych grup społecznych. Pomiędzy warsztatami grupa robocza analizowała szczegółowo sytuację i planowała zadania na przyszłość.

1.6 Zakres i przedmiot opracowania

Zakres opracowania obejmuje wypracowane problemy społeczne i zadania zmierzające ku polepszeniu sytuacji mieszkańców Gminy Drelów, które należy realizować na przestrzeni przyszłych lat. Przedmiotem opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest obszar całej Gminy Drelów.

1.7 Proces budowy strategii

W procesie budowy Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Drelów przyjęto zasadę współdziałania, która zapewnia szerokie uczestnictwo mieszkańców w tworzeniu strategii. Zapraszając przedstawicieli różnych środowisk umożliwiono im decydowanie o sprawach społeczności lokalnej, partycypację

społeczną a tym samym bezpośredni wpływ zwykłych ludzi na swoje sprawy.

Do pełnej diagnostyki gminy wykorzystano ankiety, które wypełnili mieszkańcy Gminy Drelów. Wyniki ankiet przedstawiono w niniejszej Strategii. Wzory ankiet zamieszczono jako załącznik do niniejszej Strategii.

Dane do diagnostyki uzyskano z Urzędu Gminy w Drelowie, jednostek organizacyjnych Gminy Drelów, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Drelowie, Urzędu Pracy w Międzyrzecu Podlaskim, Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Drelów na lata 2008-2015 oraz dostępnych danych z GUS.

W oparciu o uzyskane informacje i materiały został przygotowany dokument, który pozwoli na ocenę sytuacji Gminy Drelów, wskaże obszary, które w najbliższym czasie winny stać się przedmiotem szczególnej uwagi władz lokalnych. Metodyka opracowania dokumentu pozwoliła zaangażować środowisko lokalne w budowanie całości Strategii. Przedłożony materiał został opracowany przez pracowników Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Drelowie.

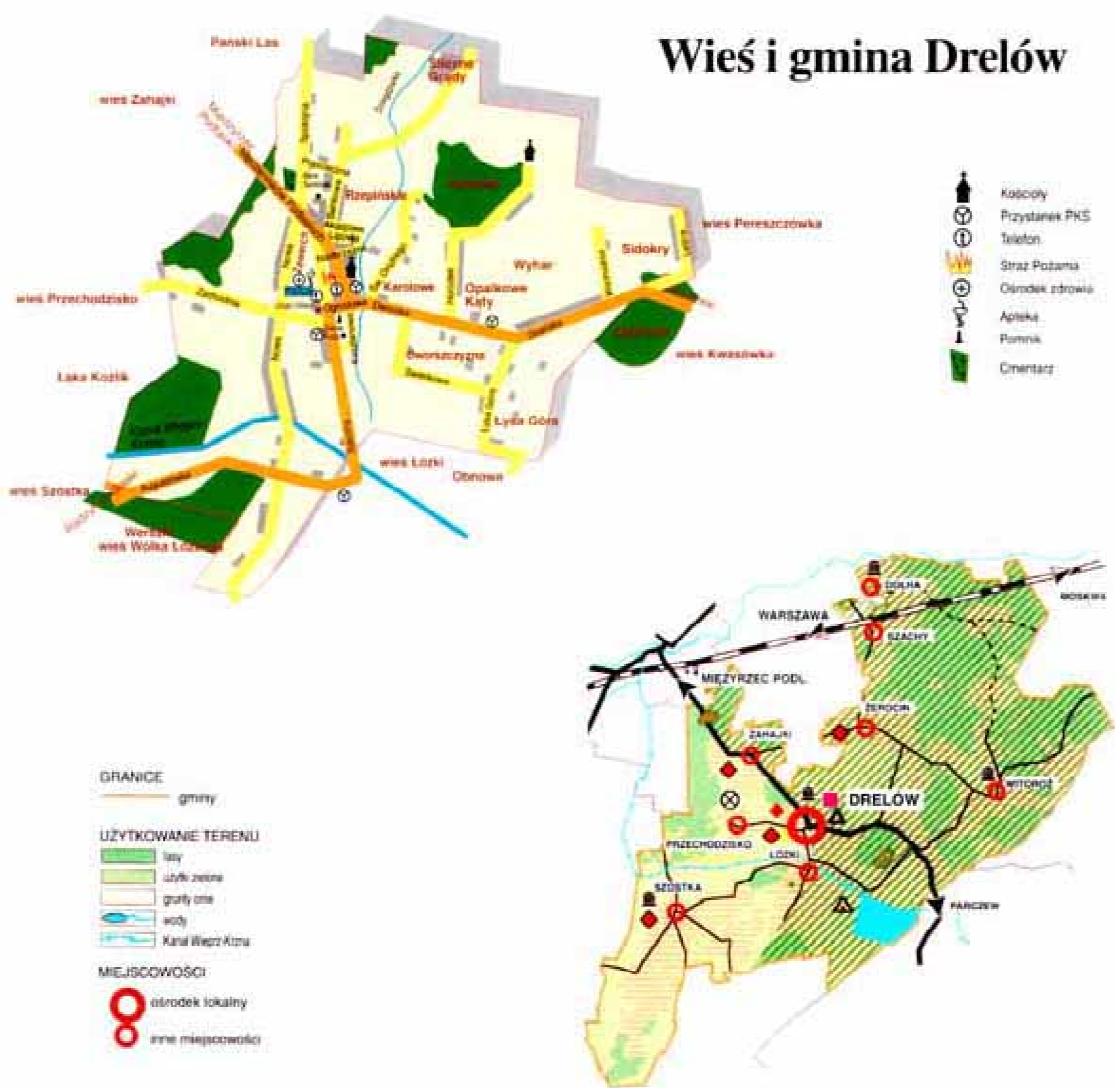
Grupa robocza powołana do opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Drelów w składzie:

1. Marzena Nowicka – Pedagog Gimnazjum w Drelowie
2. Joanna Kieczka – Psycholog Szkoły Podstawowej w Drelowie
3. Grzegorz Michalczuk - Dyrektor Zespołu Szkół w Dołdze
4. Zdzisław Tarasiuk - Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej
5. Magdalena Pepa – Dyrektor Gminnej Biblioteki Publicznej w Drelowie
6. Mariola Smal - pracownik Gminnej Biblioteki Publicznej w Drelowie
7. Małgorzata Celińska - Dyrektor Szkoły Podstawowej w Szóstce
8. Mariola Kieczka – Pracownik socjalny GOPS Drelów
9. Bożena Andrzejuk - Radna Gminy Drelów

CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA

II. Charakterystyka Gminy Drelów

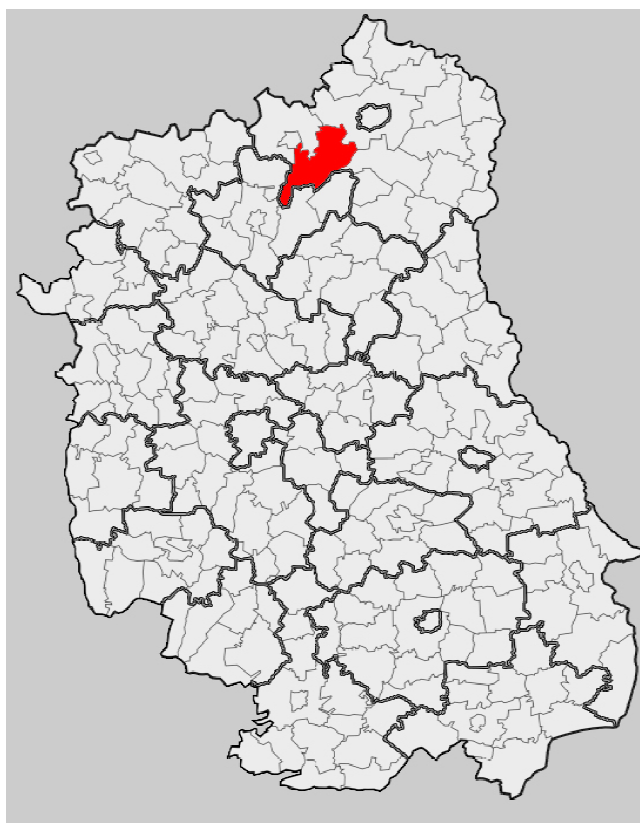
2.1 Położenie geograficzne

Gmina Drelów leży na terenie południowego Podlasia, 150 km na wschód od Warszawy, 15 km na zachód od Białej Podlaskiej i 90 km na północ od Lublina. Gmina położona jest w rozległej nizinie, na północy obejmując dorzecze Krzny w rejonie Dołhy, na południu - dolinę Białki, na wschodzie - teren Rudki oraz na

zachodzie dorzecze Krzyny Południowej. Przez teren gminy przepływa kanał Wieprz-Krzna i zlokalizowany jest zbiornik retencyjny "Żelizna" z otoczeniem chronionego krajobrazu. Powierzchnia Gminy wynosi 228 km². Należy do większych gmin w powiecie bialskim – 8,28 % powierzchni powiatu. Wielkość gminy jest dwukrotnie wyższa od przeciętnej powierzchni gminy w województwie lubelskim, która wynosi 11795 ha. Obejmuje 18 miejscowości: Żerocin, Zahajki, Wólka Łóżecka, Worsy, Witoroż, Szóstka, Strzyżówka, Szachy, Sokule, Przechodzisko, Pereszczówka, Łózki, Leszczanka, Kwasówka, Drelów, Dołha, Danówka, Aleksandrówka. Gmina Drelów jest jedną z 17 gmin wiejskich należącą do Powiatu Bialskiego.

Mapa położenia powiatu i gminy Drelów na tle województwa

2.2 Demografia

LICZBA LUDNOŚCI I GĘSTOŚĆ ZALUDNIENIA

Na dzień 31.12.2015 roku teren gminy zamieszkiwało 5 598 osób, liczba gospodarstw domowych wynosiła 1409. Średnia gęstość zaludnienia wynosi 24 osoby na 1 km² (przy średniej dla województwa 1340 osób na 1 km²) i powiatu

białskiego – 41 osób na 1 km² (1 km = 10 ha) co przedstawia tabela nr1. Gmina jest trzecią co do wielkości gminą w powiecie białskim, jednak wskaźnik gęstości zaludnienia jest dosyć niski, jest to trzynasty wynik w powiecie białskim na 17 gmin.

Tabela nr 1 Gęstość zaludnienia w poszczególnych gminach powiatu białskiego.

Gmina	Gęstość zaludnienia
Biała Podlaska	43
Drelów	24
Janów Podlaski	40
Kodeń	25
Konstantynów	48
Leśna Podlaska	44
Łomazy	26
Międzyrzec Podlaski	40
Piszczac	43
Rokitno	22
Rossosz	30
Sławatycze	34
Sosnówka	17
Terespol	48
Tuczna	19
Wisznice	29
Zalesie	30

Tabela nr 2 Powierzchnia w hektarach poszczególnych gmin powiatu białskiego.

Gmina	Powierzchnia w hektarach
Biała Podlaska	32540
Drelów	22806
Janów Podlaski	13577
Kodeń	15104
Konstantynów	8692

Leśna Podlaska	9823
Łomazy	19860
Międzyrzec Podlaski	26092
Piszczac	17019
Rokitno	14089
Rossosz	7648
Sławatycze	7189
Sosnówka	14836
Terespol	14149
Tuczna	16957
Wisznice	17320
Zalesie	14711

Biorąc pod uwagę dane wojewódzkie i powiatowe dotyczące liczby ludności zamieszkałej województwo i powiat prognozuje się tendencję spadkową w kolejnych latach aż do 2030 roku, zarówno dla województwa, jak i powiatu.

Gmina Drelów obejmuje 18 miejscowości zamieszkiwanych przez 5 598 osób. Poniższa tabela pokazuje liczbę mieszkańców w poszczególnych miejscowościach.

Tabela nr 3 Liczba mieszkańców w poszczególnych miejscowościach.

Miejscowość	Liczba mieszkańców
Aleksandrówka	86
Danówka	47
Dołha	506
Drelów	962
Kwasówka	253
Leszczanka	84
Łózki	461
Pereszczówka	141
Przechodzisko	179
Sokule	176
Strzyżówka	89
Szachy	361

Szóstka	454
Witoroż	288
Worsy	408
Wólka Łózecka	219
Zahajki	326
Żerocin	558

Największa liczba mieszkańców zamieszkuje w miejscowości Drelów, najmniejsza natomiast w miejscowości Danówka. Średnia liczba mieszkańców jednej miejscowości wynosi 311 osób.

PRZYROST NATURALNY

Przyrost naturalny czyli różnicę między liczbą urodzeń a liczbą zgonów w danym roku na terenie Gminy Drelów w latach 2010 – 2014 obrazuje tabela poniżej.

Tabela nr 4 Liczba zawartych małżeństw, urodzonych dzieci oraz zgonów w Gminie Drelów.

Rok	Liczba małżeństw	Liczba urodzonych dzieci	Liczba zgonów
2010	32	65	68
2011	34	64	58
2012	43	50	72
2013	44	54	58
2014	45	68	66

Z powyższego wykresu wynika iż zwiększa się liczba zawieranych związków małżeńskich na terenie Gminy Drelów. Przyrost naturalny był ujemny w roku 2010, 2012, 2013, natomiast w latach 2011, 2014 przyrost naturalny był dodatni, liczba urodzeń była większa od liczby zgonów. Od 2010 roku wzrasta liczba urodzonych dzieci co jest zjawiskiem pozytywnym.

KLASYFIKACJA LUDNOŚCI WEDŁUG PŁCI I WIEKU

Struktura wiekowa ludności ma wpływ na pomoc społeczną, oświatę, rynek pracy, politykę zatrudnienia, gospodarkę mieszkaniową oraz inne sfery życia. W strukturze ludności gminy stwierdza się duży udział ludności w wieku produkcyjnym (64,20%) i małą liczbę ludności w wieku poprodukcyjnym (15,36%). Największą liczebnie grupą są osoby w wieku produkcyjnym (18-65 lat) 3594 osób, następną grupę stanowią osoby w wieku do 18 lat 1144 osób, najmniej liczebną stanowią osoby w wieku pow. 65 roku życia. Jest to korzystna struktura ludności.

Tabela nr 5 Struktura wiekowa i płciowa mieszkańców gminy Drelów.

Wiek	Kobiety	Mężczyźni	Ogółem
0-18 lat	559	585	1144
18-65 lat	1675	1919	3594
pow. 65 lat	535	325	860

MIGRACJE

Migracje czyli odpływ i przyływ ludności na teren gminy, związane są między innymi ze zmianą stanu cywilnego. W roku 2014 zameldowało się na terenie gminy 100 osób a wymeldowało się 87 osób. Tym samym bilans migracji jest dodatni, co jest również zjawiskiem pozytywnym.

STOPA BEZROBOCIA W POWIECIE BIALSKIM

Na przestrzeni lat 2013 – 2015 stopa bezrobocia w województwie lubelskim ma tendencję malejącą. Podobne zjawisko obserwujemy w powiecie bialskim. W roku 2013 stopa bezrobocia wzrosła w województwie i powiecie.

Tabela nr 6 Stopa bezrobocia w powiecie bialskim i województwie lubelskim w latach 2012 – 2015.

	Stopa bezrobocia
--	------------------

Rok	Powiat bialski	Woj. Lubelskie
2012	15,4	13,5
2013	15,8	14
2014	14,2	12,5
2015	12,8	11,3

Na dzień 30 listopada 2015 r. stopa bezrobocia wyniosła w powiecie bialskim 12,8% i pomimo iż wykazuje ona tendencje spadkowe w poszczególnych latach to pozostaje nadal wyższa niż dla województwa lubelskiego.

BEZROBOCIE

Liczba bezrobotnych zarejestrowanych na dzień 31. 12. 2015 r. z terenu Gminy Drelów wynosiła 250 osób w tym 156 długotrwale bezrobotnych.

Tabela nr 7 Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w latach 2012 – 2015.

Lata	Ogółem	Długotrwale bezrobotni	Z prawem do zasiłku dla bezrobotnych
31.12.2012	329	197	25
31.12.2013	330	213	20
31.12.2014	279	171	22
31.12.2015	250	156	10

Z powyższej tabeli wynika, że liczba zarejestrowanych bezrobotnych ma tendencje spadkowe w poszczególnych latach. Bardzo ważnym czynnikiem, który w bardziej szczegółowy sposób określa sytuację bezrobotnych jest okres pozostawania bez

pracy: im dłuższa przerwa, tym mniejsze szanse na ponowne zatrudnienie. Z danych wynika, że długotrwale czyli ponad 12 miesięcy pozostaje więcej niż połowa osób zarejestrowanych jako bezrobotne. Analizując liczbę osób pobierających zasiłek dla bezrobotnych stwierdza się, że świadczenie pobiera mała liczba osób w stosunku do ogółu osób bezrobotnych w danym roku.

ROLNICTWO

Drelów jest typowo rolniczą gminą. Średnia powierzchnia gospodarstwa rolnego jest wyższa niż średnia województwa (7,58 ha) i wynosi 25 ha. Ponad 56 % obszaru gminy stanowią użytki rolne. Ponad 40 % gospodarstw domowych utrzymuje się bądź z pracy w rolnictwie (35%), bądź z emerytur rolnych (18%). Słabe gleby, głównie biellicowe stanowią większą część gospodarstw i mają decydujący wpływ na uprawy. Jedynie w miejscowości Przechodzisko, Łózki, Szóstka występują gleby wyższej klasy. Wśród zbóż uprawia się głównie: żyto, pszenicę, pszenżyto, jęczmień jary i ozimy oraz kukurydzę na paszę dla bydła mlecznego. Najbliższym miastem jest Międzyrzec Podlaski (ok. 18 tys. mieszkańców), jest on zbyt małym miastem aby stwarzać szanse rozwojowe dla sąsiednich gmin. Rolnictwo jest podstawowym działem gospodarki gminy, a praca w rolnictwie jest głównym źródłem utrzymania około 40 % mieszkańców gminy Drelów.

Na terenie gminy prowadzi działalność niewielka ilość gospodarstw rolnych specjalistycznych (produkcja mleka, tucz świń, drobiu, sadownictwo) ale większość to gospodarstwa wielokierunkowe.

Tabela nr 8 Liczba i wielkość gospodarstw w gminie.

Wielkość gospodarstwa	Liczba gospodarstw
do 5 ha	370
10 ha - 20 ha	499
21 ha – 50 ha	850
51 ha – 100 ha	100
101 ha – 200 ha	2

Z powyższej tabeli wyraźnie widać, iż na terenie gminy Drelów mamy najwięcej gospodarstw od 21 do 50 ha, natomiast zdecydowanie mniej jest gospodarstw dużych pow. 100 ha. Przeważają gospodarstwa wielokierunkowe, które nie generują nowych miejsc pracy. Największy problem stanowi rynek zbytu wyprodukowanych płodów rolnych. Z powodu braku grup producenckich, dużego rozproszenia gospodarstw, braku profesjonalnych umiejętności marketingowych dystrybucja płodów rolnych gminie jest słabo rozwinięta. Najbliższa giełda produktów rolnych jest oddalona o ok. 100 km (Elizówka koło Lublina).

DOMINUJĄCA AKTYWNOŚĆ GOSPODARCZA

Sektor małych przedsiębiorstw na terenie gminy Drelów należy uznać za słabo rozwinięty.

Tabela nr 9 Rodzaje działalności w latach 2011 - 2015 na terenie gminy.

Rodzaj działalności	2011	2012	2013	2014	2015
Turystyka	0	0	0	0	0
Produkcja	5	6	7	10	9
Handel	20	22	27	31	34
Usługi	40	50	56	63	70
Transport	6	7	11	13	13
Gastronomia	1	1	1	1	3
Ogółem	72	86	102	118	129

Z tabeli wynika iż dominującą działalnością gospodarczą są usługi. W turystyce nie występują zarejestrowane podmioty gospodarcze. Podobnie jak w latach poprzednich na terenie gminy występują dwa gospodarstwa agroturystyczne w miejscowości Łózki, które nie są zarejestrowane. Bardzo ciekawym i pozytywnym zjawiskiem jest wzrastająca liczba legalnie działających podmiotów gospodarczych. W roku 2010

zarejestrowanych było 72 firmy, a 129 firm w roku 2015.

2.3 System pomocy społecznej w Gminie Drelów

2.3.1 Instytucje zajmujące się pomocą społeczną w gminie.

GMINNY OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ

Instytucją zajmującą się pomocą społeczną na terenie Gminy Drelów jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Drelowie.

Zadaniem pomocy społecznej jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężania trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać wykorzystując własne zasoby, uprawnienia i możliwości. Do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy:

- opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka,
- sporządzanie, zgodnie z art.16a, oceny w zakresie pomocy społecznej,
- udzielanie schronienia, zapewnienia posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym,
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych,
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych,
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego,
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne osobom bezdomnym oraz innym osobom niemającym dochodu i możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych,
- przyznawanie zasiłków celowych w formie biletu kredytowanego,
- opłacanie składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za osobę, która zrezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie

niezamieszkującymi matką, ojcem lub rodzeństwem,

- praca socjalna,
- organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych, w miejscu zamieszkania, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- prowadzenie i zapewnienie miejsc w mieszkaniach chronionych,
- dożywianie dzieci,
- sprawienie pogrzebu, w tym osobom bezdomnym,
- kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu,
- pomoc osobom mającym trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego,
- sporządzanie sprawozdawczości oraz przekazywanie jej właściwemu wojewodzie, również w formie dokumentu elektronicznego, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego,
- utworzenie i utrzymywanie ośrodka pomocy społecznej, w tym zapewnienie środków na wynagrodzenia pracowników,
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych,
- opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne określonych w przepisach o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych,

Do zadań własnych gminy należy:

- przyznawanie i wypłacanie zasiłków specjalnych celowych,
- przyznawanie i wypłacanie pomocy na ekonomiczne usamodzielnienie w formie zasiłków, pożyczek oraz pomocy w naturze,
- prowadzenie i zapewnienie miejsc w domach pomocy społecznej i ośrodkach wsparcia o zasięgu gminnym oraz kierowanie do nich osób wymagających opieki,
- podejmowanie innych zadań z zakresu pomocy społecznej wynikających z rozeznanych potrzeb gminy, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych,
- współpraca z powiatowym urzędem pracy w zakresie upowszechniania ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy, upowszechniania informacji o usługach

poradnictwa zawodowego i o szkoleniach.

Do zadań zleconych z zakresu administracji rządowej realizowanych przez gminę należy:

- organizowanie i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków związanych z klęską żywiołową lub ekologiczną,
- prowadzenie i rozwój infrastruktury środowiskowych domów samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- realizacja zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia,
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych, a także udzielanie schronienia, posiłku oraz niezbędnego ubrania cudzoziemcom,
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych, a także udzielanie schronienia, posiłku i niezbędnego ubrania cudzoziemcom, którzy uzyskali zgodę na pobyt tolerowany na terytorium RP,
- wypłacanie wynagrodzenia za sprawowanie opieki.

Pomoc społeczną na szczeblu gminy organizują władze samorządowe współdziałając na zasadzie partnerstwa, z organizacjami pozarządowymi i społecznymi, związkami wyznaniowymi, osobami fizycznymi i prawnymi.

W realizacji zadań pomocy społecznej Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Drelowie, mając na względzie realizowanie polityki społecznej współdziała z: Urzędem Gminy, jednostkami organizacyjnymi Gminy Drelów, policją, sądami, kuratorami sądowymi, lekarzem rodzinnym, innymi ośrodkami pomocy społecznej, PCPR, ROPS, WPS, parafiami w Drelowie, Witorożu, Dołdze i Szóstce, ZUS, KRUS, Powiatowym Urzędem Pracy, przedsiębiorcami, szkołami z terenu gminy Drelów oraz Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

W Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Drelowie zatrudnionych jest ośmiu pracowników. Wszyscy mają wymagane kierunkowe wykształcenie. Katalog zadań

przewidzianych do realizacji przez pracowników Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Drelowie jest szeroki. Wymaga od pracowników ogromnej wiedzy i umiejętności.

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Zadaniem Komisji jest inicjowanie i monitorowanie działań związanych z edukacją i profilaktyką rozwiązywania problemów alkoholowych. Celem działań jest ograniczanie dostępności alkoholu, zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej, rehabilitacyjnej osobom uzależnionym, podejmowanie działań w związku z podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie oraz zwiększanie zdolności osób do radzenia sobie z istniejącymi problemami alkoholowymi. Podejmowane działania mają za zadanie wsparcie osób uzależnionych i ich rodzin, kształtowanie zdrowego stylu życia oraz pomoc rodzinom w trudnych sytuacjach życiowych. Komisja uprawniona jest do podejmowania czynności zmierzających do sądowego orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu, zobowiązania poddania się leczeniu odwykowemu. Ponadto, Komisja realizuje określone ustawowo zadania gminy w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych. Działania Komisji finansowane są ze środków finansowych uzyskanych z opłat za zezwolenie na sprzedaż alkoholu.

Inne instytucje zajmujące się pomocą społeczną w otoczeniu:

1. POWIATOWE CENTRUM POMOCY RODZINIE W BIAŁEJ PODLASKIEJ

Centrum realizuje zadania własne powiatu, zadania zlecone z zakresu administracji rządowej, zadania określone uchwałami organów powiatu oraz wynikające z przepisów prawa, w szczególności dotyczące:

- 1) wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej;
- 2) pomocy społecznej;
- 3) polityki prorodzinnej;
- 4) przeciwdziałania przemocy w rodzinie;

5) wspierania osób niepełnosprawnych.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie pełni funkcję organizatora rodzinnej pieczy zastępczej dla Powiatu Bialskiego.

2. POWIATOWY ZESPÓŁ DO SPRAW ORZEKANIA O STOPNIU NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI W BIAŁEJ PODLASKIEJ

Powiatowy Zespół orzeka do celów pozarentowych, takich jak:

3. odpowiedniego zatrudnienia,
4. szkolenia w celu przystosowania do pracy na stanowiskach dla niepełnosprawnych,
5. zatrudnienia w zakładzie aktywności zawodowej,
6. uczestnictwa w terapii zajęciowej,
7. konieczności zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze oraz pomoce techniczne, ułatwiające funkcjonowanie osoby niepełnosprawnej,
8. korzystania z systemu środowiskowego wsparcia w samodzielnej egzystencji przez co rozumie się korzystanie z ulg socjalnych, opiekuńczych, terapeutycznych i rehabilitacyjnych świadczonych przez sieć instytucji pomocy społecznej, organizacje pozarządowe oraz inne placówki,
9. konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji,
10. konieczności stałego współdziałania na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji,
11. uzyskania stosownych przywilejów w ruchu drogowym.

Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności wydaje:

- Orzeczenia o niepełnosprawności dla osób, które nie ukończyły 16 roku życia.
- Orzeczenia o stopniu niepełnosprawności dla osób, które ukończyły 16 rok życia.
- Orzeczenia o wskazaniach do ulg i uprawnień dla osób, które posiadają

orzeczenia o inwalidztwie lub nie zdolności do pracy, o których mowa w art. 5 i 62 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych.

- Legitymacje osób niepełnosprawnych.

3. POWIATOWY OŚRODEK WSPARCIA DLA OSÓB Z ZABURZENIAMI PSYCHICZNYMI W MIĘDZYRZECU PODLASKIM

Ośrodek realizuje:

- psychoterapię indywidualną i grupową,
- psychoedukację,
- treningi umiejętności społecznych,
- działania integracyjno-środowiskowe,
- zajęcia ruchowe i rekreacyjne,
- terapię przez pracę,
- zajęcia terapeutyczne w pracowniach: artystyczno-muzycznej, komputerowej, kulinarnej.

4. WARSZTATY TERAPII ZAJĘCIOWEJ W MIĘDZYRZECU PODLASKIM

Celem warsztatu jest stworzenie osobom niepełnosprawnym niezdolnym do podjęcia pracy możliwości rehabilitacji społecznej i zawodowej w zakresie pozyskiwania lub przywracania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia. Powyższe cele realizowane są przez zastosowanie różnych technik terapii zajęciowej. I tak w WTZ funkcjonuje pięć pracowni: pracownia plastyczna, krawiecka, gospodarstwa domowego, komputerowa oraz pracownia galanterii skórzanej. W warsztacie prowadzona jest również rehabilitacja w zakresie kinezyterapii oraz wsparcie psychologiczne. Uczestnicy objęci są również opieką medyczną.

Terapię w WTZ realizuje się na podstawie indywidualnego programu terapii i rehabilitacji dostosowanego do potrzeb i możliwości każdego uczestnika.

5. Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Międzyrzecu Podlaskim

Z usług świadczonych przez Ośrodek mogą korzystać dzieci, które z powodu swej niepełnosprawności nie mogą uczęszczać do przedszkola, szkoły o charakterze masowym. Wychowankami mogą być dzieci od 3 roku życia do ukończenia edukacji, ale nie dłużej niż do 18 roku życia. Przy czym nie wyklucza się zaistnienia szczególnie uzasadnionych przypadków, kiedy wychowankami będą mogły być osoby powyżej 18 lat. Podstawą przyjęcia do Ośrodka jest orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego wydane przez Poradnię Psychologiczno – Pedagogiczną. W Ośrodku działa zespół wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka. W skład zespołu wchodzi: pedagog, psycholog, logopeda, rehabilitant. Zajęcia prowadzone są indywidualnie z dzieckiem i jego rodziną.

6. Klub Integracji Społecznej przy Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Drelowie

Klub Integracji Społecznej to jednostka, której celem jest udzielenie pomocy osobom indywidualnym oraz ich rodzinom w odbudowywaniu i podtrzymywaniu umiejętności uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej, w powrocie do pełnienia ról społecznych oraz w podniesieniu kwalifikacji zawodowych, jako wartości na rynku pracy. KIS działa na rzecz integrowania się osób o podobnych trudnościach i problemach życiowych. To jednostka pomagająca samoorganizować się ludziom w grupy, podejmować wspólne inicjatywy i przedsięwzięcia w zakresie aktywizacji zawodowej, w tym zmierzające do tworzenia własnych miejsc pracy.

7. Centrum Integracji Społecznej w Białej Podlaskiej

Zadaniem Centrum jest aktywizacja zawodowa osób długotrwale bezrobotnych zagrożonych wykluczeniem społecznym. Kompleksowe wsparcie skierowane do tej grupy realizowane jest poprzez warsztaty podnoszące kwalifikacje zawodowe oraz szkolenia, których celem jest reintegracja społeczna oraz nabywanie umiejętności poruszania się po rynku pracy.

8. Domy Pomocy Społecznej w Kozuli, Konstantynowie, Kostomłotach, Kodniu

Celem działania DPS jest zaspokajanie potrzeb bytowych, opiekuńczych i wspomagających mieszkańców w stopniu umożliwiającym rozwój ich osobowości w szczególności przez zapewnienie:

- utrzymania czystości, higieny osobistej,
- pomocy w podstawowych czynnościach życiowych,
- pielęgnacji,
- niezbędnej pomocy w załatwianiu spraw osobistych,
- udziału w terapii zajęciowej,
- zajęciach podnoszących sprawność i aktywizujących,
- zaspokojenia potrzeb religijnych i miejsca zamieszkania,

- wyżywienia, w tym również dietetycznego,
- odzieży i obuwia, kulturalnych,
- integracji ze środowiskiem,
- działań zmierzających do usamodzielnienia mieszkańca, w miarę jego możliwości,
- uczestnictwa w zajęciach rehabilitacyjnych,
- sprawienia pogrzebu zgodnie z wyznaniem zmarłego mieszkańca domu.

9. Zespół Interdyscyplinarny działający przy Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Drelowie

Zespół Interdyscyplinarny to grupa specjalistów podejmująca się współpracy celem udzielenia pomocy osobom lub całym rodzinom znajdującym się w kryzysie i dotkniętym problemem przemocy. Działania te skierowane są na rozwiązanie konkretnego problemu. Celem głównym zespołu interdyscyplinarnego jest efektywna współpraca instytucji i organizacji na rzecz zapobiegania i zwalczania przemocy w rodzinie, poprzez:

- diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie,
- podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie

- mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku,
- inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie,
  - rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym,
  - inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie,
  - realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Zespół Interdyscyplinarny może tworzyć grupy robocze w celu rozwiązywania problemów związanych z wystąpieniem przemocy w rodzinie w indywidualnych przypadkach. Do zadań grupy roboczej należy, w szczególności:

- opracowanie i realizacja planu pomocy w indywidualnych przypadkach wystąpienia przemocy w rodzinie,
- monitorowanie sytuacji rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz rodzin zagrożonych wystąpieniem przemocy,
- dokumentowanie działań podejmowanych wobec rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz efektów tych działań.

Członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego oraz grupy roboczej wykonują zadania w ramach obowiązków służbowych lub zawodowych. Prace w ramach grup roboczych są prowadzone w zależności od potrzeb zgłaszanych przez Zespół lub wynikających z problemów występujących w indywidualnych przypadkach.

10. Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej przy Sądzie Rejonowym

Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej realizuje określone przez prawo zadania o charakterze wychowawczo - resocjalizacyjnym, diagnostycznym i kontrolnym, związane z wykonywaniem orzeczeń sądu w sprawach karnych, rodzinnych i nieletnich, na terenie obszaru właściwości Sądu Rejonowego.

2.3.2 Charakterystyka grup objętych pomocą społeczną w Gminie Drelów

Poniższe dane przedstawiają liczbę osób ubiegających się o pomoc społeczną oraz przyczyny udzielania pomocy.

Tabela nr 10 Liczba osób ubiegających się o pomoc społeczną w zależności od przyczyn udzielania pomocy w 2015 roku.

Przyczyna udzielenia pomocy	Liczba osób
Potrzeba ochrony macierzyństwa	896
Bezrobocie	351
Ubóstwo	360
Nieppełnosprawność	184
Bezradność	270
Rodziny niepełne	81
Rodziny wielodzietne	208
Długotrwała lub ciężka choroba	143
Wielodzietność	155
Alkoholizm	11
Zdarzenie losowe	11
Sytuacja kryzysowa	1

Główną dysfunkcją z powodu której rodzinom udzielono pomocy społecznej jest potrzeba ochrony macierzyństwa. Kolejną pozostaje ubóstwo i bezrobocie, które są na porównywalnym poziomie.

Tabela 11 Ilość osób korzystających z pomocy społecznej w latach 2011 – 2015 w zależności od przyczyny.

	2011	2012	2013	2014	2015
Liczba osób ogółem	1372	1277	1291	1242	1082
Rodzin	317	290	301	295	259
Nieppełnosprawność	275	238	239	230	184
Ubóstwo	518	405	624	474	360
Bezdomność	0	0	1	0	0
Bezrobocie	457	382	490	230	351
Choroba	143	121	132	120	143
Sprawy opiekuńczo-wychowawcze	372	406	364	247	270

Rodziny wielodzietne	299	297	274	157	208
Przemoc	0	0	0	0	0
Alkoholizm	12	6	8	9	11

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej udziela pomocy także w formie dożywiania dzieci w szkołach z terenu gminy. Tabela poniżej obrazuje liczbę dzieci objętych taką pomocą.

Tabela 12 Liczba dzieci objętych pomocą w formie dożywiania w latach 2011-2015.

Rok	Liczba dzieci
2015	350
2014	423
2013	427
2012	406
2011	475

Z powyższych danych wynika, iż w nieznaczący sposób maleje liczba osób objętych wsparciem z pomocy społecznej. Należy podejmować działania mające na celu aktywizację osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej.

RODZINY ZASTĘPCZE I PLACÓWKI OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZE

Na terenie gminy mamy 19 rodzin niepełnych (samotnych rodziców posiadających co najmniej jedno dziecko w wieku do 18 lat), oraz 32 rodziny wielodzietne (posiadające co najmniej 3 dzieci w wieku do 18 lat). Na terenie gminy Drelów 3 osoby przebywa w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, w rodzinach zastępczych osób 8. Rodzina naturalna w tym czasie potrzebuje fachowej pomocy, którą mogą znaleźć w ośrodkach działających na terenie gminy. Na terenie naszej gminy działa placówka opiekuńczo – wychowawcza w Szachach.

2.3.3 Dotychczasowe formy pomocy i świadczeń

Poniższa tabela przedstawia wydatki na pomoc społeczną (zasiłki celowe, okresowe, stałe, dożywianie) począwszy od 2011 roku.

Tabela nr 13 Wydatki na pomoc społeczną w latach 2011-2015.

Lata	Zadania własne	Zadania zadania własne (dotacje)	Ogółem
2015	43 465,00 zł	269 321,84 zł	312 786,84 zł
2014	70 598,62 zł	366 555,35 zł	437 153,97 zł
2013	53 199,35 zł	392 816,17 zł	446 015,52 zł
2012	45 000,00 zł	303 364,24 zł	348 364,24 zł
2011	55 463,00 zł	346 794,00 zł	402 257,00 zł

Z tabeli wynika, iż potrzeby mieszkańców co do korzystania z pomocy społecznej utrzymują się na porównywalnym poziomie. Wydatki na pomoc społeczną są ściśle skorelowane z sytuacją gospodarczą kraju. W przypadku pogorszenia się sytuacji gospodarczej kraju wzrasta zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej. Tabela nie prezentuje pozostałych wydatków jak świadczenia rodzinne, fundusz alimentacyjny, dodatki mieszkaniowe, dodatki energetyczne, karta dużej rodziny. Wydatki na pomoc społeczną należy rozumieć jako inwestycję w daną rodzinę czy danego człowieka. Nie jest to proste rozdawnictwo środków finansowych. Pomoc społeczna współdziała z daną osobą, przy wykorzystaniu jej mocnych stron i możliwości, w celu przezwyciężenia trudnej sytuacji w której się znalazła.

2.3.4 Struktura niektórych wydatków Gminy Drelów

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej realizując zadania jest zobowiązany do nawiązania szeregu porozumień formalnych i nieformalnych, mających na celu współpracę w celu rozwiązania oraz przezwyciężenia trudnej sytuacji rodziny czy osoby w której się znalazła. I tak Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Drelowie współdziała z Urzędem Gminy Drelów, jednostkami organizacyjnymi gminy, szkołami, urzędami pracy, ROPS, WPS, PCPR, innymi ośrodkami pomocy społecznej, stowarzyszeniami, fundacjami, pracodawcami, sądami, kuratorami

sądowymi, cis, kis.

Tabela nr 14 Wydatki gminy Drelów w poszczególnych latach.

Lata	Oświata i wychowanie	Administracja	Gospodarka komunalna, transport i łączność
2010	6 695 335,70 zł	1 711 775,73 zł	1 635 631,41 zł
2011	7 799 214,00 zł	1 845 844,45 zł	1 894 903,15 zł
2012	7 641 764,32 zł	1 829 372,68 zł	1 085 703,69 zł
2013	7 144 682,53 zł	1 889 427,23 zł	1 319 340,19 zł
2014	7 535 260,17 zł	1 958 935,06 zł	1 498 590,13 zł

Dane przedstawione w powyższej tabeli obrazują wydatki gminy Drelów na oświatę i wychowanie, które największe były w 2011 roku. Wydatki na administrację utrzymują się na porównywalnym poziomie. Natomiast wydatki na gospodarkę komunalną, transport i łączność były najwyższe w 2011 roku.

Tabela nr 15 Dochody Gminy Drelów.

Lata	Dochody własne	Subwencje ogólne	Subwencje na zadania oświatowe
2010	2 638 958,66 zł	8 217 564,00 zł	4 207 731,00 zł
2011	2 792 302,17 zł	8 298 033,00 zł	4 442 050,00 zł
2012	3 664 648,55 zł	9 262 175,00 zł	4 957 173,00 zł
2013	3 700 468,99 zł	9 307 584,00 zł	4 895 538,00 zł
2014	3 779 125,27 zł	8 898 210,00 zł	5 174 614,00 zł

Dochody własne gminy w poszczególnych latach wzrastają, podobna sytuacja występuje w subwencjach.

III. Źródła podstawowych problemów społecznych i ich identyfikacja

3.1 Analiza obszarów polityki społecznej

KWESTIA MIESZKANIOWA

Ilość mieszkań w 2013 roku wynosiła 1781, w 2014 roku 1786. Średnia powierzchnia mieszkania w m² w 2013 i 2014 roku wynosiła 84. Obserwuje się przyrost ilości mieszkań.

Tabela nr 16 Mieszkania komunalne.

Rok	2012	2013	2014	2015
Liczba mieszkań komunalnych	10	9	9	9
Liczba osób zamieszkujących mieszkania komunalne	25	24	26	27

Gmina Drelów charakteryzuje się niewielką ilością mieszkań komunalnych. Brak mieszkań socjalnych. Należy podjąć działania w celu zwiększenia ilości mieszkań komunalnych oraz socjalnych na terenie Gminy Drelów.

SYSTEM OPIEKI ZDROWOTNEJ

Opiekę zdrowotną na terenie gminy sprawuje Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej z Ośrodkami Zdrowia w Drelowie i Szóstce, oraz Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Rogoźnicy. W NZOZ wykonywane są usługi medyczne w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej (praktyka lekarza rodzinnego). W Drelowie i Rogoźnicy jest również gabinet stomatologiczny, który stanowi oddzielny podmiot gospodarczy zatrudniający stomatologa i pomoc stomatologiczną. Do lekarzy

specjalistów mieszkańcy gminy udają się do odległego o 10 km Międzyrzecza Podl. i Białej Podlaskiej - 30 km. Badania laboratoryjne wykonywane są w laboratorium w Międzyrzeczu Podlaskim. Istnieje również punkt pobrania materiału do badań w Drelowie i Rogoźnicy, materiał badany jest w Lublinie. W budynku NZOZ funkcjonują prywatne apteki. W ostatnim okresie zauważa się znaczny przyrost ilości gabinetów lekarzy medycyny rodzinnej w Międzyrzeczu Podlaskim, gdzie skorzystać można również z usług lekarzy specjalistów.

Aby poprawić funkcjonowanie opieki zdrowotnej należy:

- rozszerzyć działalność specjalistyczną poprzez łatwiejszy dostęp do lekarzy specjalistów,
- prowadzić promocję zdrowego stylu życia,
- prowadzić profilaktykę chorób cywilizacyjnych, które stają się poważnym problemem społeczeństwa.

EDUKACJA I OPIEKA NAD DZIECKIEM

Na terenie gminy Drelów funkcjonuje Przedszkole Samorządowe do którego uczęszcza 61 dzieci (również 6-latki). Grupa Robocza zauważa potrzebę zwiększenia liczby miejsc w przedszkolu. Gmina dysponuje 4 szkołami podstawowymi, 2 gimnazjalnymi, 1 szkołą prowadzoną przez stowarzyszenie. W gminnych szkołach podstawowych uczy się 423 dzieci, w szkołach gimnazjalnych 266 dzieci. Poniższa tabela obrazuje liczbę uczniów w poszczególnych szkołach gminy.

Tabela nr 17 Liczba uczniów w poszczególnych szkołach Gminy Drelów.

Szkoła	Liczba uczniów
Przedszkole Samorządowe w Drelowie	62
Szkoła Podstawowa w Drelowie	163
Szkoła Podstawowa w Szóstce	97 (wraz z przedszkolem)
Szkoła Podstawowa w Żerocinie	51 (wraz z przedszkolem)
Zespół Szkół w Doldze	115 (Szkoła Podstawowa wraz z przedszkolem)

	89 (Gimnazjum)
Publiczna Szkoła Podstawowa w Witorożu	65 (wraz z przedszkolem)
Gimnazjum w Drelowie	113

Najwięcej uczniów uczęszcza do szkół w Drelowie i Dołdze, gdyż tam usytuowane są także gimnazja. Zwiększyła się liczba uczniów w Publicznej Szkole Podstawowej w Witorożu do której, uczęszczają również dzieci z Gminy Biała Podlaska. Związane jest to z procedurą przekształcenia szkoły w publiczną. Najmniej liczną szkołą jest Szkoła Podstawowa w Żerocinie. W roku szkolnym 2015/2016 nie powstała w szkole klasa 1.

Tabela 18 Liczba nauczycieli zatrudnionych w szkołach.

Szkoła	Liczba nauczycieli
Przedszkole Samorządowe w Drelowie	7
Szkoła Podstawowa w Drelowie	17
Szkoła Podstawowa w Szóstce	15
Szkoła Podstawowa w Żerocinie	13
Zespół Szkół w Dołdze	14 Szkoła Podstawowa 15 Gimnazjum
Publiczna Szkoła Podstawowa w Witorożu	12
Gimnazjum w Drelowie	14

SYSTEM OPIEKI NAD OSOBAMI STARSZYMI I NIEPEŁNOSPRAWNYMI

Na terenie gminy mieszka 893 osoby niepełnosprawne, w tym 760 niepełnosprawnych prawnie i 133 biologicznie. Osoba niepełnosprawna biologicznie

to osoba, posiadająca orzeczenie wydane przez organ do tego uprawniony tj. Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności, Zakład Ubezpieczeń Społecznych lub Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Z niepełnosprawnych prawnie grupę 390 osoby stanowią mężczyźni, a 370 kobiety. W wieku przedprodukcyjnym 25 osób, produkcyjnym 438 osób i poprodukcyjnym 430 osób. Z powyższego wynika iż, najwięcej osób niepełnosprawnych jest w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym.

Poniższy wykres i tabela przedstawia liczbę osób samotnych i starszych w poszczególnych wsiach gminy Drelów.

Tabela nr 19 Liczba osób samotnych i starszych.

Wieś	Liczba osób samotnych, starszych
Sokule	3
Dolha	5
Szachy	6
Żerocin	8
Strzyżówka	3
Danówka	3
Leszczanka	5
Kwasówka	5
Łózki	9
Drelów	4
Pereszczówka	3
Szóstka	3
Worsy	4
Aleksandrówka	2
Wólka Łózecka	3
Witoroż	7
Ogółem	73

Jak wynika z powyższych danych na terenie Gminy Drelów mamy 73 osoby, które wymagają pomocy innych, gdyż wiek, stan zdrowia nie pozwala im na samodzielną realizację podstawowych potrzeb życiowych. Pomocy materialnej towarzyszyć musi wsparcie psychologiczne, pozwalające realizować podstawowy cel pomocy społecznej jakim jest wyjście rodziny lub osoby z trudnej sytuacji oraz doprowadzenie ich do życiowego usamodzielnienia. Problem osób starszych pozbawionych opieki będzie narastać. Związane jest to ze starzeniem się społeczeństwa. Należy podjąć działania mające na celu zatrzymanie osób starszych, wymagających pomocy osób drugich w środowisku zamieszkania poprzez utworzenie domów dziennego pobytu, mieszkań zamieszkiwanych wspólnie przez kilka osób starszych z osobą sprawującą opiekę zatrudnioną przez lokalny samorząd.

RYNEK PRACY I ZATRUDNIENIE

Rynek pracy nie uległ znaczącym zmianom w stosunku do poprzedniej diagnozy. Nadal największym pracodawcą na terenie gminy jest Urząd Gminy zatrudniający na cały etat 24 osoby oraz pracowników w podlegających mu jednostkach organizacyjnych (szkoły, GOPS, GCK, GBP, GZUWiK). W 2014 roku zarejestrowanych w Rejestrze Regon było 219 podmiotów gospodarczych. Wydaje się że nie jest to liczba mała. Jednak w przeważającej części są to małe podmioty dające samozatrudnienie. Największe zakłady pracy znajdujące się na terenie naszej gminy to:

1. Gminna Spółdzielnia „Samopomoc Chłopska” w Drelowie – ok. 30 osób
2. Poligraf – drukarnia w Drelowie – kilkanaście osób
3. Firma Handlowo – Usługowo - Produkcyjna w Drelowie – ok. 60 osób
4. Tartak w Zahajkach – ok. 10 osób
5. Tartak w Witorożu – ok. 8 osób
6. Pasarella w Zahajkach – ok 10 osób
7. Spółdzielnia Kółek Rolniczych w Drelowie- ok. 20 osób
8. Zakład stolarski - Szachy i Żerocin – ok. 20 osób

9. KAM-BET Krzysztof Chwedaczuk w Drelowie – kilka osób
10. Przedsiębiorstwo Handlowo - Usługowe STROK – BUD w Drelowie- kilkanaście osób
11. Zakład Handlu "HANDPOL" Bogucka Teresa w Drelowie - kilka osób
12. WADERA Grzegorz Tywoniuk w Kwasówce - kilkanaście osób
13. Zakład Usług Leśnych ZUL Arkadiusz Tywoniuk w Kwasówce- kilkanaście osób
14. ZŁOTY KLON Daniel Tywoniuk w Kwasówce – kilka osób
15. "ROLPIL" Stanisław Piluszyk w Łózkach – kilka osób
16. Firma Handlowo Usługowa "Rolmar" Radosław Michalczuk w Strzyżówce – kilka osób
17. MAR-FARM Marek Żyłka w Szóstce – kilkanaście osób
18. MR Product Marta Ołtuszyk w Szóstce – kilka osób
19. "SOBI-TRANS" Rafał Sobieszuk w Wólce Łóżeckiej- kilka osób
20. Przedsiębiorstwo Wielobranżowe "PESAN" mgr inż Joanna Wójcik w Zahajkach - kilkanaście osób
21. Szkoły – ok. 108 osób
22. Urząd Gminy w Drelowie – 24 osób
23. Bank – ok. 10 osób
24. Kultura – ok. 7 osób

Dochód na jednego mieszkańca w gminie Drelów wzrasta, co przedstawia poniższa tabela.

Tabela nr 20 Wysokość dochodu przypadającego na jednego mieszkańca w poszczególnych latach.

Lata	Dochód przypadający na jednego mieszkańca	Dochody budżetu Gminy Drelów
2010	2 771,06 zł	15 357 193,38 zł

2011	3 189,22 zł	17 716 139,42 zł
2012	3 380,34 zł	18 760 908,63 zł
2013	3 743,01 zł	20 721 293,28 zł
2014	3 195,45 zł	17 661 269,09 zł

Dochód przypadający na jednego mieszkańca jest ściśle skorelowany z dochodami budżetu Gminy Drelów. Natomiast dochody budżetu gminy powiązane są ze środkami z Unii Europejskiej. Wyzwaniem dla władz samorządowych będzie utrzymanie rozwoju gminy na zadowalającym poziomie po zakończonym okresie programowania środkami pochodzącymi z Unii Europejskiej.

KOMUNIKACJA

Łączna długość utwardzonych dróg na terenie gminy wynosi 107,4 km, w tym drogi gminne stanowią 19,4 km, powiatowe 73,4 km, a wojewódzkie 14,6 km. Największa odległość od urzędu gminy do najdalej położonej wsi na terenie gminy to 24 km. Niezmiennie 4 sołectwa na terenie gminy posiadają stałe, codzienne połączenie transportowe ze stolicą gminy. Z roku na rok zmniejsza się ilość połączeń komunikacyjnych, co generuje trudności z dojazdem do szkół, pracy. Przez Gminę przebiega droga wojewódzka nr. 813 Międzyrzec - Parczew. Przez teren Gminy Drelów przebiega linia kolejowa E 20 łącząca Berlin z Moskwą. Jest dwutorowa, w całości zelektryfikowana, w większości przystosowana do prędkości 160 km/h. Na terenie Gminy Drelów znajdują się dwa przystanki kolejowe w miejscowości Szachy i Sokule.

Bezpieczeństwo publiczne

Gmina Drelów należy terytorialnie do okręgu Komisariatu Policji w Międzyrzeczu Podlaskim. Odnotowane czyny karalne na terenie gminy to przede wszystkim kradzieże, uszkodzenia mienia, kolizje i wypadki drogowe,

niealimentacje, pobicia najczęściej pod wpływem alkoholu, znęcanie nad członkami rodziny.

Oceniając stan bezpieczeństwa na drogach gminy, należy stwierdzić iż większość wypadków i kolizji powodowana jest przez nietrzeźwych kierujących pojazdami, nadmierną szybkość i brawurową jazdę szczególnie młodych kierowców. Dodatkowym czynnikiem zwiększającym ryzyko wypadków drogowych z udziałem pieszych jest brak chodników przy szkołach i centrach wsi. Tylko centrum Drelowa posiada chodnik.

W gminie Drelów prowadzona jest profilaktyka mająca na celu zapobieganie przemocy, agresji i zwiększenie świadomości bezpiecznego poruszania się po drogach. Szkoły przy wsparciu Urzędu Gminy organizują spotkania z funkcjonariuszami policji, poradnictwo z zakresu prawa (uczniowie zdobywają karty rowerowe), mitingi i przedstawienia kierowane do dzieci i młodzieży.

Alkoholizm

Trudnym problemem jest alkoholizm. Przy Urzędzie Gminy działa Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Dzięki Komisji wiele osób uzależnionych od alkoholu wykazuje chęć walki z nałogiem.

Poniższe tabele przedstawiają osoby uzależnione z podziałem na płeć oraz strukturę wiekową osób uzależnionych od alkoholu w poszczególnych latach i wynika z niej, że najwięcej osób uzależnionych od alkoholu pojawiło się w roku 2006 jednak wielkości te nie różnią się znacząco od pozostałych lat.

Tabela nr 21 Struktura wiekowa osób uzależnionych od alkoholu w latach 2009-2014.

Lata	Wiek 20-30 lat	Wiek 31-40 lat	Powyżej 41 i więcej	Ogółem
2009	2	6	24	32
2010	7	8	20	35
2011	8	6	12	26

2012	6	6	28	40
2013	5	7	16	28
2014	5	5	14	24

Tabela nr 22 Osoby uzależnione od alkoholu w zależności od płci.

Lata	Kobiety	Mężczyźni	Ogółem
2009	3	29	32
2010	7	28	35
2011	2	24	26
2012	7	33	40
2013	3	25	28
2014	3	21	24

W większości problem z alkoholem mają mężczyźni. Niepokoi fakt problemu z alkoholem u kobiet. W 2010 roku oraz 2012 roku na leczenie w GKRPA zostało zgłoszonych 7 kobiet.

KATALOG PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH ZIDENTYFIKOWANYCH I WYBRANYCH PODCZAS WARSZTATÓW GRUPY ROBOCZEJ

Podczas przeprowadzonych warsztatów grupy roboczej zostały wyłonione następujące problemy społeczne dotyczące społeczność lokalną, które są spójne z problemami społecznymi opracowanymi w poprzedniej Strategii.

Bezrobocie

Bezrobocie stanowi jeden z najtrudniejszych problemów społeczno – gospodarczych. Skutkami dla większości ludzi bezrobotnych są m.in.: pogorszenie standardu życia, problemy z zagospodarowaniem czasu wolnego, izolacja społeczna,

ograniczenie lub zaniechanie uczestnictwa w życiu kulturalnym i politycznym gminy. Towarzyszy temu dyskomfort psychiczny, polegający często na poczuciu bezsilności. Skutkiem bezrobocia jest także wzrost przestępczości i pogłębiający się niedostatek, popadanie w uzależnienia. Ma ono także, a może przede wszystkim negatywne skutki dla społeczeństwa: duże koszty świadczeń socjalnych, niewykorzystane zdolności do pracy bezrobotnych, poczucie zagrożenia utratą pracy ludzi zatrudnionych i zwiększenie zjawisk niepożądanych tj. alkoholizm, narkomania, przestępczość, kradzieże. Charakterystyczne cechy bezrobocia to:

- niski poziom kwalifikacji osób bezrobotnych lub kwalifikacje nieprzydatne na otwartym rynku pracy,
- zwiększająca się ilość bezrobotnych wśród ludzi młodych oraz osób powyżej 50 roku życia,
- duża grupa osób długotrwale bezrobotnych wśród osób zarejestrowanych jako bezrobotne,
- zjawisko dziedziczenia bezrobocia.

Działania które gmina podejmie aby zmniejszyć problem bezrobocia to:

- Integracja działań samorządów, Urzędu Pracy, przedsiębiorstw, sektora organizacji pozarządowych, szkół i sektora ekonomii społecznej w zakresie aktywizacji zawodowej oraz tworzenia nowych miejsc pracy.
- Warsztaty i szkolenia pozwalające na zmianę kwalifikacji zawodowych, uzupełnienie posiadanych kwalifikacji zawodowych, podniesienie kwalifikacji zawodowych a tym samym łatwiejszy dostęp do rynku pracy.
- Powiązanie programów nauczania szkół z potrzebami rynku pracy w sytuacji zmieniającego się otoczenia gospodarczego. Ścisła współpraca szkół, szczególnie ponadgimnazjalnych, z pracodawcami mająca na celu zdobywanie doświadczenia praktycznego już w trakcie nauki (na wzór Niemiec).
- Wspieranie aktywizacji zawodowej grup szczególnego ryzyka i osób niepełnosprawnych.
- Udział w programach dla osób rozpoczynających własną działalność

gospodarczą oferowanych przez Wojewódzki Urząd Pracy, Powiatowy Urząd Pracy, różnego rodzaju stowarzyszenia i fundacje.

- Zakładanie i prowadzenie własnej działalności gospodarczej, zakładanie i prowadzenie podmiotów ekonomii społecznej (centrum integracji społecznej, klub integracji społecznej, zakład aktywności zawodowej, spółdzielnia socjalna).

BEZROBOCIE UKRYTE

Jak wynika z najnowszych danych GUS, głównymi przyczynami podejmowania pracy w szarej strefie w Polsce są brak możliwości znalezienia formalnego zatrudnienia oraz trudna sytuacja finansowa. Niezależnie od tego czy weźmiemy pod uwagę osoby faktycznie wykonujące pracę nierejestrowaną czy całą populację, wyniki będą niemalże identyczne. Innymi powodami decydującymi o pracy bez umowy są: proponowanie przez pracodawcę wyższe wynagrodzenia bez rejestrowania umowy o pracę, wysoka składka ubezpieczeniowa, a także zbyt wysokie podatki, które zniechęcają do rejestrowania dochodów. Według danych GUS najwięcej osób podejmujących pracę w „szarej strefie” wykonuje ją w usługach budowlanych (30,4 % ogółu pracujących w „szarej strefie”) i przy pracach ogrodniczo –rolnych (20,6 %), a następnie w tzw. usługach sąsiedzkich (17,3 %) oraz w handlu (5,8 %). Szara strefa przynosi straty gospodarce - nie wpływają podatki i nie są odprowadzane składki na ubezpieczenie społeczne, co uniemożliwia zabezpieczenie ludzi na starość oraz przed skutkami wypadków losowych.

Sposobem niwelowania tej strefy jest propagowanie podejmowania własnej działalności gospodarczej. Daje to możliwość zatrudnienia siebie, kogoś z najbliższego otoczenia z zapewnieniem ubezpieczeń wymaganych prawem jak również ubiegania się o różnego rodzaju dofinansowanie rozpoczętej działalności.

Z danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Drelowie wynika, że znaczącą grupą osób zgłaszających się po pomoc społeczną to rolnicy z małych, niewydolnych

ekonomicznie gospodarstw, bardzo często niezaradni życiowo.

Według grupy roboczej zmniejszenie bezrobocia, jak dotychczas, powinno odbywać się przez stworzenie systemu mechanizmów pomocy w poruszaniu się na rynku pracy. Osoby bierne i nie radzące sobie na rynku pracy w pierwszej kolejności wymagają pomocy specjalisty (psycholog, doradca zawodowy).

Alkoholizm

Alkoholizm ma destrukcyjny wpływ nie tylko na życie osoby uzależnionej, ale i jej otoczenie. Choroba ta doprowadza do rozbicia rodzin, rozluźnienia więzów społecznych, obniżenia jakości życia, wpływa na zwiększenie liczby wypadków drogowych, jest także powodem rozwoju przestępczości.

Uczestnicy warsztatów stwierdzili iż powody dla których następuje rozwój choroby alkoholowej są różnorodne, m.in. stres, poczucie osamotnienia, czynniki środowiskowe, czynniki osobowościowe; niska samoocena czy też nieumiejętność radzenia sobie w różnych sytuacjach życiowych, jak i przemoc w rodzinie.

W gminie działa Komisja do Spraw Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, dzięki której wiele osób wykazuje chęć walki z uzależnieniem. Ponadto na warsztatach podjęto następujące formy działania: aby eliminować niekorzystny wpływ alkoholizmu na społeczność gminy, konieczne jest prowadzenie działań o charakterze profilaktycznym oraz różnych form promocji zdrowego stylu życia. Ważną rolę odgrywają w tym procesie uchwalane corocznie programy profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych. Należy podjąć próby profilaktyki nastawionej na edukację dzieci i młodzieży od najmłodszych lat.

Ubóstwo

Ubóstwo jest jednym z najbardziej znaczących składników warunkujących patologię życia społecznego. Jest zjawiskiem o tyle niebezpiecznym, że zwiększa dystans pomiędzy poszczególnymi warstwami społecznymi, powoduje niemożność zaspokojenia potrzeb. Jest zatem zjawiskiem powszechnym i niebezpiecznym.

Za główne przyczyny ubóstwa uznano: brak chęci do pracy, alkoholizm, postawa

roszczeniowa, niskie kwalifikacje, brak miejsc pracy, bierność zawodowa i wielodzietność. Należy również podkreślić, że część małych gospodarstw rolnych utrzymywanych jest z renty czy emerytury osób starszych co wiąże się z niezaradnością życiową oraz niską opłacalnością w rolnictwie.

Aby zmniejszyć problem ubóstwa należy:

- Aktywizować osoby bezrobotne poprzez szkolenia, staże, roboty publiczne, prace interwencyjne. Zacieśniać współpracę pomiędzy samorządem a PUP.
- Współpracować z pracodawcami.
- Udzielać pomocy w zdobyciu kwalifikacji lub zmianie kwalifikacji przydatnych na otwartym rynku pracy poprzez organizację szkoleń, staży.
- W szerszym zakresie stosować kontrakty socjalne, jako narzędzie służące do aktywizacji klientów pomocy społecznej.
- Współpracować z organizacjami pozarządowymi, przedsiębiorstwami, fundacjami, stowarzyszeniami świadczącymi usługi podnoszące kwalifikację oraz szereg szkoleń.
- Organizować doradztwo psychologa, doradcy zawodowego, terapeuty uzależnień, prawnika.
- Zapraszać inwestorów tworzących miejsca pracy do utworzenia działalności na terenie gminy.

Uboga oferta zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży

Uboga oferta dotyczy braku zajęć rozwijających talenty i zainteresowania, brak specjalistów, brak odpowiedniej ilości sal gimnastycznych i wyposażenia szkół, brak dostępu do specjalistycznych szkoleń tj. kursy komputerowe, językowe, brak zaplecza rekreacyjno-sportowego tj. boisk, placów zabaw, siłowni, brak miejsc spotkań dla młodzieży. Grupa robocza podobnie jak i ankietowani mieszkańcy aby rozwiązać powyższe problemy proponuje następujące rozwiązania:

- Tworzenie i wspieranie świetlic środowiskowych,
- Wzbogacenie oferty o nowe przedsięwzięcia kulturalne,
- Tworzenie ścieżek rowerowych, pól biwakowych,

- Powstawanie boisk, placów zabaw, sal gimnastycznych, siłowni,
- Tworzenie kół zainteresowań,
- Zajęcia pozalekcyjne,
- Kluby sportowe,
- Poprawa wyposażenia szkół, przedszkola, świetlic.

Nierozbudzone potrzeby odbioru kultury dzieci, młodzieży i dorosłych

Kultura jest jednym z kluczowych obszarów życia społecznego, który buduje tożsamość regionalną, w oparciu o kulturowe dziedzictwo i współczesne wyzwania. Powinna być jednym z istotnych czynników rozwoju społecznego ale też i gospodarczego. Tymczasem w świadomości dużej części mieszkańców traktowana jest drugorzędnie a często określana jako obszar zbyteczny. Współczesna kultura masowa (telewizja, internet, nowe technologie multimedialne) wyparły większość form działalności kulturalnej na wsiach skupionych wokół klubów (na terenie gminy formalnie prowadzone całkowicie przestały funkcjonować), zespołów czy grup. A to właśnie kultura i jej jakość warunkuje rozwój osobisty człowieka a jednocześnie stymuluje rozwój społeczny i gospodarczy. W ostatnim okresie obserwuje się wzrost aktywności mieszkańców w tym zakresie.

Grupa Robocza wskazała na działania jakie należy podjąć aby rozwiązać powyższe problemy:

- Dostosować godziny pracy instytucji do potrzeb mieszkańców.
- Informować mieszkańców o działaniach instytucji.
- Wzbogacić ofertę zajęć instytucji.
- Organizować spotkania z ciekawymi, sławnymi ludźmi.
- Aktywizować powstanie klubów książki.
- Aktywizować działalność klubów aktywnego czytania.
- Aktywizować powstanie sekcji zainteresowań.
- Organizować akcje tematyczne np. pocztówki świąteczne.

Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzeniu

gospodarstwa domowego zwłaszcza w rodzinach niepełnych i rodzinach wielodzietnych

Kolejnym problemem, z którym borykają się osoby mieszkające na terenie gminy Drelów to bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych. Rośnie liczba rodzin niepełnych (śmierć jednego z rodziców, rozwody, samotne macierzyństwo z wyboru, wyjazd rodziców za granicę w celu poszukiwania pracy, tzw. eurosieroctwo). Zmianę tej sytuacji wśród mieszkańców naszej gminy, poprawić może radykalny plan profilaktyki - przeciwdziałania zagrożeniom tj. alkoholizm, przemoc, ubóstwo gdyż to one są przyczyną tegoż zjawiska. Do powyższych zjawisk przyczynia się również trudny rynek pracy. Osoby ze schorzeniami cywilizacyjnymi, powinny mieć łatwiejszy dostęp do informacji na ich temat i ewentualnego leczenia tych schorzeń.

Niewystarczające zaangażowanie społeczności lokalnych w działania na rzecz społeczeństwa obywatelskiego

W gminie Drelów zarejestrowane jako stowarzyszenia są jednostki OSP, Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Drelowskiej, Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Wsi Sokule, Stowarzyszenie Kulturalno - Oświatowe Przyjazna Wieś Łózki, Stowarzyszenie Jesteśmy i Trwamy prowadzące Publiczną Szkołę Podstawową w Witorożu, kluby sportowe. Działają grupy nieformalne, które mają jednak ograniczone możliwości pozyskiwania na własną działalność środków z zewnątrz. Wśród liderów społeczności wiejskich brak jest osób z wiedzą na temat prowadzenia działalności organizacji pozarządowych, organizowania wolontariatu czy pozyskiwania środków zewnętrznych. Często wiąże się to z niedostateczną motywacją działań na rzecz wspólnoty oraz obawą przed krytyką innych członków społeczności lokalnej. Osoby te również nie są w stanie poświęcić odpowiednio dużo czasu na realizację oddolnych inicjatyw z uwagi np. na pracę zawodową.

Zwiększenie uczestnictwa mieszkańców gminy w życiu społecznym niesie wiele pozytywnych aspektów zarówno po stronie samych mieszkańców jak i samorządu. Inicjatywy lokalne pogłębiają integrację społeczną mieszkańców oraz przeciwdziałają wykluczeniu społecznemu mieszkańców.

Niski poziom poczucia bezpieczeństwa

Dbłość o bezpieczeństwo jest nie tylko zadaniem policji czy innych służ porządkowych. Nieodzowna jest świadomość społeczna i autentyczna współpraca wszystkich odpowiedzialnych za przeciwdziałanie przestępczości oraz tych, którym nie jest obojętne bezpieczeństwo mieszkańców. Część ankietowanych mieszkańców oraz członkowie grupy roboczej zauważają problem zagrożenia stwarzany przez bezpańskie psy. Szczególnie problem ten uwidacznia się w miejscowościach położonych przy bardziej ruchliwych drogach. Wydaje się, że właściciele psów porzucając je pozbywają się w ten sposób zwierząt.

Zdaniem członków Grupy Roboczej problem ten można rozwiązać przez sterylizację i szczepienia, następnie adopcję oraz oznaczanie zwierząt przez lekarzy weterynarii i zacieśnienie współpracy pomiędzy samorządem a schroniskami dla zwierząt.

Ankietyzacja mieszkańców gminy

Bardzo przydatnym wręcz niezbędnym źródłem informacji o problemach i potrzebach mieszkańców gminy Drelów była ankieta przeprowadzona wśród społeczności gminy w okresie od października do listopada 2015 r.

Celem ankiety było zbadanie opinii mieszkańców gminy Drelów na temat ich sytuacji, postrzegania problemów społecznych, potrzeb i ich realizacji w gminie. Mieszkańcy określili naistotniejsze dla nich działania i problemy.

Badaniu poddano 71 osób. Ludność gminy Drelów dobrano w taki sposób aby zapewnić udział wszystkich grup społecznych. Ankiety przeprowadzono wśród następujących grup mieszkańców :

kobiet – 54, wśród których:

w wieku 12-17 lat - 0

w wieku 18-24 lat – 6

w wieku 25-30 lat – 9

w wieku 31 – 40 lat – 14

w wieku powyżej 41 lat - 25

z wykształceniem:

Osoba ucząca się-1

Podstawowym – 5

Zawodowym – 8

Średnim – 19

Policealnym – 8

Wyższym - 13

mężczyzn - 17, wśród których:

w wieku 12-17 lat – 0

w wieku 18-24 lat – 0

w wieku 25-30 lat – 4

w wieku 31 – 40 lat – 3

w wieku powyżej 41 lat – 10

Z wykształceniem:

Podstawowym – 0

Zawodowym – 7

Średnim – 3

Policealnym – 2

Wyższym – 5

Pytania w ankiecie można podzielić na grupy tematyczne:

- dotyczące edukacji i kultury, turystyki,
- dotyczące osób starszych, opieki zdrowotnej,
- dotyczące problemów społecznych,
- dotyczące wizji rozwoju Gminy Drelów.

Odpowiedzi respondentów uszeregowane są od największej liczby zaznaczeń danej odpowiedzi do najmniejszej.

Pytania dotyczące edukacji i kultury, turystyki:

1. Najistotniejsze problemy związane z edukacją i kulturą wg ankietowanych mieszkańców to:

- brak zainteresowania organizowanymi spotkaniami kulturalnymi, warsztatami,

kółkami zainteresowań,

- malejący poziom czytelnictwa,
- brak dostatecznej ilości przedszkoli, klubów malucha,
- brak oferty zajęć dla osób starszych,
- ograniczony dostęp do obiektów edukacyjnych i kulturalnych.

2. Działania jakie wg respondentów należy podjąć aby rozwiązać problemy z edukacją i kulturą przedstawiają się następująco:

- wzbogacenie oferty o nowe przedsięwzięcia kulturalne,
- prowadzenie ewidencji tzw. brakujących zawodów dla osób wybierających szkołę średnią,
- zwiększenie dostępności do zajęć pozalekcyjnych,
- usytuowanie centrum kultury, w tym świetlic w miejscach dostępnych dla jak największej liczby mieszkańców,
- powiększenie zasobów biblioteki.

3. Ankietowani oceniają jakość kształcenia w szkołach na terenie Gminy Drelów jako dobrą.

Pytania dotyczące osób starszych, opieki zdrowotnej:

1. Główny problem osób starszych wg ankietowanych to:

- samotność,
- niepełnosprawność i choroby,
- brak możliwości dojazdu do placówek kulturalnych,
- brak opieki nad osobami starszymi ze strony rodziny,
- brak akceptacji w środowisku lokalnym.

2. Sposób na aktywizację osób starszych wg ankietowanych to:

- cykl spotkań z osobami starszymi w ich miejscu zamieszkania (lub zapewnienie transportu),
- warsztaty i kursy,
- klub seniora,
- spotkania osób starszych z młodzieżą (wspomnienia, przekazywanie tradycji),
- wycieczki, dyskoteki, zabawy,

- wieczorki taneczne,
- spotkania z lekarzami.

3. Respondenci oceniają poziom opieki zdrowotnej na terenie Gminy Drelów jako przeciętny.

Pytania dotyczące problemów społecznych:

1. Działania wg ankietowanych mieszkańców, które mogą rozwiązać najistotniejsze problemy społeczne w gminie to:

- zwiększenie ilości inicjatyw podmiotów zajmujących się problematyką społeczną,
- prowadzenie szerokiej profilaktyki w szkołach,
- organizacja czasu wolnego dzieciom i młodzieży,
- stworzenie miejsc opieki nad osobami starszymi,
- utworzenie miejsc wsparcia dla osób dotkniętych przemocą,
- monitorowanie miejscowości przez policję,
- współpraca różnych instytucji.

Pytania dotyczące wizji rozwoju Gminy Drelów:

1. Ankietowani mieszkańcy wskazali miejsca w gminie najmniej atrakcyjne (np. zaniedbane, niebezpieczne, które mogą być zaadaptowane do celów turystycznych):

- Horodek,
- Zbiornik Żelizna,
- plac zabaw Szkoły Podstawowej w Łózkach,
- dworek w Aleksandrówce,
- centrum Drelowa,
- lasy,
- stara szkoła w Dołdze,
- Kościół Parafialny w Drelowie,
- zabytkowe budynki mieszkalne,
- zaniedbane domy ludowe,
- pomniki powstańców w lasach,
- szkoła w Sokulu,
- plac zabaw w Sokulu,

- magazyn GS Drelów.

2. Większość ankietowanych mieszkańców określiła Gminę Drelów jako nieatrakcyjną turystycznie.

3. Według ankietowanych mieszkańców kierunki rozwoju Gminy Drelów to:

- poprawa infrastruktury drogowej,
- zwiększenie ilości ścieżek rowerowych, chodników, spowalniaczy na drogach,
- zwiększenie inicjatyw społecznych i ilości placówek kultury, gdzie dzieci, młodzież, osoby dorosłe mogą spędzać czas wolny,
- wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii,
- zwiększenie ilości przedszkoli, klubów malucha,
- tworzenie pozytywnego wizerunku gminy,
- przygotowanie terenów pod przyszłe inwestycje,
- budowa kanalizacji sanitarnych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków.

4. Ankietowani mieszkańcy przedstawili wizję Gminy Drelów w jakiej chcą mieszkać, proponują;

- poprawę infrastruktury drogowej,
- zwiększać liczbę miejsc pracy,
- stworzenie miejsc spotkań dla młodych ludzi,
- pracownicy urzędu gminy miłsi i bardziej zainteresowani problemami interesantów,
- większa liczba inwestycji,
- więcej inicjatyw kulturalnych,
- budowa ścieżek rowerowych,
- powstanie ogólnodostępnego obiektu sportowego - siłowni,
- poprawę dostępności komunikacji publicznej,
- bezpieczne, dobrze wyposażone szkoły i przedszkola,
- budowa placów zabaw dla dzieci,
- stworzenie klubu seniora,
- wykorzystanie odnawialnych źródeł energii,
- dom seniora,
- budowa chodników dla pieszych.

Ankietyzacja młodzieży szkolnej

Kolejnym źródłem informacji o problemach i potrzebach Gminy Drelów była ankieta przeprowadzona wśród uczniów szkół z terenu gminy. Ankieta miała charakter anonimowy. Celem ankiety było zbadanie problemów, zagrożeń oraz potrzeb uczniów z terenu gminy tak aby zastosować możliwie najskuteczniejsze rozwiązania tych problemów.

Badaniu poddano 99 uczniów szkół z terenu gminy w wieku 9-16 lat, dziewczęta - 53 osoby, chłopcy - 46 osób. Z przeprowadzonych ankiet wynika iż 30 uczniów odrabia lekcje 1 godzinę, 43 uczniów 30 minut, 11 uczniów więcej niż godzinę, 15 uczniów 15 minut.

Większość uczniów, bo 75 posiada jakieś hobby (pływanie, fotografia, malarstwo, fryzjerstwo, śpiew, dziennikarstwo, psy i koty, czytanie książek, prowadzenie bloga, jazda rowerem, jazda konna, piłka nożna, muzyka, gotowanie, cukiernictwo, historia, informatyka, gra na gitarze, projektowanie ubrań).

Większość uczniów uczęszcza na zajęcia pozalekcyjne i są to m.in. zajęcia sportowe, taneczne, plastyczne a także w mniejszym stopniu muzyczne, co przedstawia tabela.

Tabela nr 23 Rodzaje zajęć pozalekcyjnych

Rodzaj zajęć	Liczba uczniów
Spotkania ze znajomymi	39
Przeglądanie stron w internecie	24
Czytanie książek	20
Zajęcia pozalekcyjne	15
Uprawianie sportu	36
Pomoc rodzicom	27

Część uczniów zajmuje się w wolnym czasie sprzątaniami, oglądaniem filmów, jazdą na rowerze, jazdą konną, prowadzi strony internetowe, łowi ryby, majsterkuje.

Większość uczniów czyta książki raz w tygodniu. Według ankietowanych uczniów przyczyną rzadkiego sięgania po książki jest brak propozycji o interesującej ich tematyce oraz brak czasu. Uczniowie czytają najczęściej książki, rzadziej czasopisma.

Z książek czytają lektury szkolne, następnie powieści fantastyczne. Czytują również książki przygodowe, fantastyczne, romantyczne, horrory, poradniki, romanse.

Uczniowie zdobywają książki poprzez wypożyczanie z biblioteki, następnie zakup oraz pożyczanie od znajomych.

Na pytanie z czym kojarzy Ci się słowo przemoc, większość (87) uczniów odpowiedziało, że z biciem, 28 uczniom z zastraszaniem, 24 uczniom z kopaniem, z kradzieżą 9 uczniom. Wobec większości uczniów (84) nie stosowano przemocy, wobec 16 osób stosowano przemoc. Większość uczniów, bo 63 zauważyło przemoc w szkole wśród uczniów. Większość uczniów, 65 osób, nie stosowało przemocy w szkole, 31 uczniów stosowało przemoc w szkole. Uczniowie widząc przemoc w szkole zgłaszają problem nauczycielom i rodzicom, 54 osoby. Mówi o zdarzeniu zaufanej osobie, 20 uczniów, 11 uczniów widząc przemoc ucieka, 10 atakuje.

Na pytanie czy uczniowie pili alkohol większość, 76 osób odpowiedziało nie, 21 uczniów próbowało spożywać alkohol, na dyskotecze 5 uczniów, w domu i u rodziny 5 uczniów. Większość, bo 73 uczniów nie zażywało środków odurzających, 23 uczniów zażywało. Większość uczniów używki nabywa od kolegów. Większość uczniów posiada w domu komputer z dostępem do internetu, 92 uczniów, 3 nie posiada komputera z dostępem do internetu. Z internetu uczniowie najczęściej korzystają w domu.

Większość uczniów nie działa w strukturach wolontariatu, 70 osoby. Natomiast 27 uczniów udziela się wolontarystycznie w szkole, świetlicy, kościele, PCK, WOŚP, 23 uczniów wyraża chęć przystąpienia do wolontariatu.

3.2 Kapitał społeczny Gminy Drelów

3.2.1 Inwentaryzacja mocnych i słabych stron Gminy Drelów

Kapitał społeczny na terenie gminy stanowi ważną część życia społecznego. Oferta edukacyjna Gminy Drelów nie uległa większej zmianie. Na terenie Gminy Drelów znajdują się 4 szkoły podstawowe prowadzone przez samorząd oraz jedna szkoła podstawowa prowadzona przez organizację pozarządową (Witoroż). Mieszkańcy Witoroża oraz okolicznych miejscowości dostrzegają pozytywną zmianę,

która zaszła w szkole po zmianie organu prowadzącego, z samorządu na organizację pozarządową. Gmina Drelów prowadzi dwa gimnazja. Najbliższe ośrodki szkolnictwa ponadgimnazjalnego znajdują się w Międzyrzeczu Podlaskim, Radzynie Podlaskim, Białej Podlaskiej. Ośrodki szkolnictwa wyższego znajdują się w Białej Podlaskiej, Siedlcach, Lublinie.

Na terenie gminy zlokalizowana jest „Wioska Internetowa – kształcenie na odległość na terenach wiejskich” prowadzone przez pracowników Gminnego Centrum Kultury w Drelowie, gdzie każdy mieszkaniec gminy może podnieść swoje kwalifikacje bezpłatnie w formie e-learningu. Gmina Drelów przy udziale środków finansowych z Unii Europejskiej bezpłatnie wyposażyła w zestaw komputerowy z dostępem do internetu 336 gospodarstw domowych zapobiegając zjawisku wykluczenia cyfrowego.

W ostatnich latach obserwuje się powoli narastającą współpracę i aktywność różnych grup społecznych. Do aplikacji o środki z zewnątrz sięgają jednostki organizacyjne samorządu terytorialnego takie jak szkoły, przedszkole, instytucje kultury, stowarzyszenia działające na terenie Gminy Drelów.

ORGANIZACJE POZARZĄDOWE

TOWARZYSTWO PRZYJACIÓŁ ZIEMI DRELOWSKIEJ

Towarzystwo powstało w 2001 roku jako grupa nieformalna, w 2002 r. zostało wpisane do Krajowego Rejestru Sądowego. Siedzibą jest Drelów, a obszarem działalności jest terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Celem towarzystwa jest organizowanie, integrowanie i urzeczywistnianie społecznej inicjatywy na rzecz wszechstronnego pomnażania dorobku kulturalno-historycznego gminy Drelów, a w szczególności:

- krzewienie przywiązania do Ziemi Drelowskiej i troski o kultywowanie jej spuścizny historycznej;
- pobudzanie i upowszechnianie aktywności społecznej i inicjatyw kulturalnych członków zbiorowych, pokrewnych organizacji i stowarzyszeń społecznych;
- krzewienie i upowszechnianie wiedzy historycznej o gminie Drelów, a w

szczegółności o jej randze politycznej, kulturalnej i gospodarczej;

- współdziałanie z organami władzy i administracji państwowej i samorządowej w działaniach zmierzających do pielęgnowania i rozszerzenia wiedzy o historii gminy Drelów;

- współdziałanie i wymiana doświadczeń z towarzystwami regionalnymi w całej Polsce oraz innych krajach.

Fundacja Pomocy Osobom Uzależnionym i Ich Rodzinom We Wsi Dołha

Fundacja powstała w latach 90 XX wieku.

Cele działania:

- przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, działalność wspierająca,
- działalność charytatywna,
- pomoc społeczna, w tym pomoc rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywanie ich szans,
- ochrona zdrowia,
- ochrona i promocja zdrowia,
- przeciwdziałanie uzależnieniom i patologiom społecznym,
- prowadzenie terapii dla osób uzależnionych od alkoholu,
- prowadzenie mityngów AA.

Stowarzyszenie Kulturalno-Oświatowe Jesteśmy i Trwamy z siedzibą w

Witorożu: powstało w 2011 roku, wpisane do Rejestru Stowarzyszeń w maju 2011r.

Podstawowe cele działania:

1. Wspieranie wszechstronnego i zrównoważonego rozwoju społecznego, kulturalnego i gospodarczego okolicznych miejscowości.
2. Wyzwalanie i wspieranie inicjatyw społecznych zmierzających do wzbogacenia możliwości edukacji i wychowania dzieci i młodzieży.
3. Inicjowanie i popieranie wszelkich kreatywnych działań w sferze oświaty, sportu i kultury.
4. Popularyzowanie w społeczeństwie wiedzy z określonych dziedzin nauki.

5. Umożliwienie spełniania obowiązku szkolnego przez dzieci zamieszkujące na terenie działalności stowarzyszenia.
6. Wspieranie demokracji i budowanie społeczeństwa obywatelskiego w środowisku lokalnym.
7. Prowadzenie Publicznej Szkoły Podstawowej w Witorożu.

Stowarzyszenie Kulturalno-Oświatowe "Przyjazna wieś Łózki": powstało w 2011 roku, wpisane do Rejestru Stowarzyszeń w lipcu 2011r. Podstawowe cele działania:

1. Wspieranie rozwoju społecznego, kulturalnego i gospodarczego okolicznych miejscowości.
2. Wspieranie działań społecznych na rzecz edukacji, oświaty i ochrony zdrowia.
3. Inicjowanie organizowania różnych form wypoczynku i organizacji czasu w szkole i poza szkołą.
4. Dbłość o utrzymanie zdrowia, profilaktykę, rehabilitację i kondycję fizyczną mieszkańców.
5. Pozyskiwanie środków na działalność z dostępnych funduszy pomocowych.
6. Dbłość o rozwój edukacji dzieci i młodzieży.
7. Umożliwienie spełniania obowiązku szkolnego przez dzieci na terenie działalności stowarzyszenia.
8. Ochrona przyrody, krajobrazu i miejsc lokalnej tradycji.
9. Inicjowanie i popieranie wszelkich działań kreatywnych w sferze oświaty i kultury.

Wspólnie z GOPS Drelów zrealizowano kilka ciekawych projektów aktywizujących lokalną społeczność, min. projekt mający na celu integrację międzypokoleniową oraz wyjazdy na basen z zajęciami aerobiku.

Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Wsi Sokule: powstało w 2011 roku, wpisane do

Rejestru Stowarzyszeń w lipcu 2011 roku.

Cele działania:

1. Aktywizowanie i integrowanie środowiska lokalnego.
2. Inicjowanie i wspieranie działań na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów społecznych.
3. Wspieranie inicjatyw społecznych i gospodarczych wsi.
4. Podejmowanie działań na rzecz ochrony środowiska naturalnego.
5. Promowanie form kreatywnego spędzania czasu wolnego pośród dzieci, młodzieży i dorosłych.
6. Propagowanie zdrowego stylu życia oraz podejmowanie inicjatyw w zakresie rozwoju kultury fizycznej i sportu.
7. Pozyskiwanie środków na działalność z dostępnych funduszy zewnętrznych.

We współpracy z GOPS Drelów stowarzyszenie zrealizowało liczne projekty realizując cele statutowe.

Stowarzyszenie Kobiet Aktywnych Gminy Drelów: powstało w 2009 roku, wpisane do Rejestru Stowarzyszeń w lipcu 2009 roku.

Cele działania:

1. Wspieranie działań społecznych i zawodowych kobiet wiejskich.
2. Integracja i aktywizacja społeczna.
3. Wspieranie rozwoju społecznego, kulturalnego i gospodarczego Gminy Drelów.
4. Działania na rzecz grup dysfunkcyjnych.
5. Dbłość o poziom zdrowia, profilaktykę, rehabilitację i kondycję fizyczną mieszkańców.
6. Pozyskiwanie środków na działalność z dostępnych funduszy pomocowych.
7. Ochrona przyrody, krajobrazu i miejsc lokalnej tradycji.
8. Dbłość o rozwój i edukację dzieci i młodzieży, zapobieganie patologiom.
9. Realizowanie innych działań, wniosków i postulatów członków stowarzyszenia.

Stowarzyszenie we współpracy z GCK w Drelowie zrealizowało liczne projekty, realizując cele statutowe.

Zrzeszenie Producentów Owoców i Warzyw "PODLASIE": stowarzyszenie powstało w 2003 roku, wpisane do Rejestru Stowarzyszeń w listopadzie 2003 roku.

Cel działania:

Podstawowymi celami działania stowarzyszenia są:

1. Dostosowanie produkcji rolnej do warunków rynkowych.
2. Poprawa efektywności gospodarowania członków.
3. Planowanie produkcji ze szczególnym uwzględnieniem jej ilości i jakości.
4. Koncentracja podaży oraz organizowanie sprzedaży produktów rolnych.
5. Ochrona środowiska naturalnego.
6. Reprezentowanie potrzeb i interesów zawodowych swoich członków.

OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W ŁÓZKACH, SZÓSTCE, WORSACH, DRELOWIE, ŻEROCINIE, PRZECHODZISKU, KWASÓWCE, WITOROŻU, DOŁDZE, SZACHACH

Najstarszą jednostką na terenie gminy jest OSP Łózki, która powstała w 1927 roku. Wspólnymi siłami strażaków, władz gminnych i mieszkańców miejscowości wybudowane zostały remizo-świetlice, w których tętniło życie kulturalne wsi i gdzie strażacy mieli swoje spotkania. Organizowane były tam zabawy ludowe, odbywały się projekcje filmów, a zarobione z tego pieniądze strażacy przeznaczali na zakup sprzętu pożarniczego, umundurowania i kształcenia. Budowane były również zbiorniki wody, które podczas pożarów w okresie suszy miały ogromne znaczenie.

Obecnie jednostki OSP coraz częściej zajmują się ratownictwem drogowym, powodzią i skutkami wichur. Wszystkie działające jednostki OSP corocznie biorą udział w zawodach sportowo-pożarniczych.

Przy OSP Drelów dzięki ścisłej współpracy z OSP Żerocin, powstała Grupa poszukiwawczo-ratownicza z psami.

KLUB SPORTOWY „SPRINTER”

Klub działa przy Zespole Szkół w Dołdze. Skupia zarówno dzieci jak i

dorostych. Zajęcia odbywają się raz w tygodniu.

GRUPY NIEFORMALNE

Na terenie gminy Drelów działają Koła Gospodyń Wiejskich w Zahajkach, Aleksandrówce, Worsach, Szóstce, Łózkach, Wólce Łózeckiej, Drelowie, Żerocinie, Pereszczówce, Leszczance, Witorożu. Przy większości grup powstają zespoły śpiewacze, które prezentują swoje umiejętności wokalne okazjonalnie na uroczystościach gminnych lub poszerzają swój repertuar systematycznie, prezentując go na uroczystościach powiatowych i wojewódzkich. Koła ściśle współpracują z Gminnym Centrum Kultury w Drelowie. Członkinie organizują spotkania integracyjne, czynnie włączają się w organizację uroczystości wiejskich, wypożyczają naczynia, wyplatają wieńce dożynkowe.

WYPOCZYNEK I REKREACJA

Gmina Drelów posiada wysokie walory środowiska przyrodniczego. Teren jest oddalony od większych ośrodków miejskich, środowisko naturalne czyste, nieskażone, sprzyjające wypoczynkowi. Teren gminy jest siedliskiem rzadkich gatunków ptaków, jak orzeł bielik, żuraw. Przez teren Drelowa przebiega Kanał Wieprz-Krzna oraz zlokalizowany jest zbiornik retencyjny „Żelizna” z otoczeniem chronionego krajobrazu. Kanał ma być poddany rewitalizacji. Walorem florystycznym są lasy sosnowe w różnym wieku, pokrywające piaszczyste gleby. Na glebach usytuowanych niżej i bardziej żyznych występują lasy mieszane dębowo-sosnowe, dębowo-grabowe lub glebowe. Są to między innymi Lasy Żerocińskie, Witorożskie i Pański Las. Większe kompleksy leśne to przede wszystkim Lasy Sokulskie. Dużą atrakcją tych lasów w sezonie letnio-jesiennym jest obfitość różnych gatunków grzybów.

Na terenie Gminy Drelów utworzono rezerwat leśny "Liski" o powierzchni 128 ha, gdzie swoje siedlisko mają storczyki. Ochroną objęto także uroczysko "Dęboż" o powierzchni 37 ha i "Zapowiednik Łózecki" o powierzchni 21 ha oraz "Werszki

Małe" o powierzchni 15 ha. Uwarunkowania przyrodnicze przyczyniły się do powstania szlaku turystycznego pieszego Dołha - Sokule - Danówka - Witoroż - Leszczanka (na szlaku zlokalizowane są miejsca pamięci, baza noclegowa oraz wiele walorów przyrodniczych). Nadleśnictwo Międzyrzec Podlaski planuje utworzenie parku linowego w miejscowości Leszczanka.

Utworzono trasy turystyczne.

Trasa Nr 1: Drelów – Zbiornik Retencyjny Żelizna – Kolembrody – Kozły – Korczówka – Wólka Korczowska – Witoroż – Danówka – Żerocin – Zahajki – Drelów.

Trasa Nr 2: Drelów – Kwasówka – Zbiornik Retencyjny Żelizna – Przegaliny – Ossowa – Ostrówki – Aleksandrówka (Dworek Potockich) – Worsy – Szóstka – Drelów.

Trasa Nr 3: Drelów – Zahajki – Rezerwat Przyrody Liski – Utrówka – Sitno – Rudniki – Wysokie – Międzyrzec Podlaski.

Trasa Nr 4: Drelów – Zahajki – Rezerwat Przyrody Liski – Żerocin – Szachy – Dołha – Sokule – Danówka – Witoroż – Kwasówka – Zbiornik Retencyjny Żelizna – Łózki – Drelów.

Trasa Nr 5: Drelów – Zahajki – Bereza – Szóstka – Worsy – Aleksandrówka (Dworek Potockich) – Rezerwat Przyrody Omelno – Ostrówki – Wólka Łózecka – Łózki – Drelów.

Trasa Nr 6: Drelów – Horodek – Pereszczówka – Żerocin – Szachy – Utrówka – Sitno – Puchacze – Dołha – Danówka – Witoroż – Kwasówka – Łózki – Zbiornik Retencyjny Żelizna – Drelów.

Zaprojektowano:

1. Bialskopodlaski Obszar Chronionego Krajobrazu. Znajdujący się na terenie 6 gmin, największa część na terenie gminy Drelów – 19,850 ha tj. 87 % swojego obszaru.
2. Rezerwat leśny „Klec”- w leśnictwie Strzyżówka.

3. Rezerwat faunistyczno – ornitologiczny zbiornik retencyjny „Żelizna”.
4. Rezerwat leśny „Zapowiednik Łóżecki” – położony w leśnictwie Drelów.

OBIEKTY ZABYTKOWE I BAZA KULTUROWA

- Kościół parafialny w Drelowie pod wezwaniem Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny,
- Kaplica św. Onufrego w uroczysku "Horodek" - corocznie w czerwcu odbywają się tu odpusty poświęcone czci Św. Onufrego,
- Kościół pod wezwaniem Narodzenia Najświętszej Maryi Panny w Szóstce,
- Kościół pod wezwaniem św. Michała w Witorożu zbudowany z drewna modrzewiowego - zabytek klasy "0",

Ponadto na terenie Gminy Drelów zlokalizowanych jest wiele interesujących miejsc wartych zobaczenia i są to między innymi:

- pomnik żołnierzy BCH, pomordowanych w latach 1939-1945, zlokalizowany w Drelowie,
- pomnik pomordowanych peowiaków w Łózkach,
- kopiec poświęcony pobytowi Józefa Piłsudskiego w Żerocinie.

Przy omawianiu atrakcji turystycznych należy wspomnieć że gmina Drelów znana jest z kultywowania tradycji lokalnego folkloru. Rokrocznie organizowany jest Przegląd Teatrów Obrzędowych, Dni Drelowa, dożynki. Prężnie działa wiele zespołów ludowych z terenu gminy, które odnoszą liczne sukcesy. W Drelowie działa Gminne Centrum Kultury które dba o życie kulturowe mieszkańców gminy. Ponadto przy Gminnym Centrum Kultury działają zespoły śpiewacze tj. Czerwone Korale z Zahajek, Jarzębina z Aleksandrówki, Kalina z Leszczanki, Roszada z Szach, z Wors,

Kwasówki, Łózek, Żerocina. Gminne Centrum Kultury promuje również Twórców Ludowych działających na terenie gminy w takich dziedzinach jak: plecionkarstwo, hafciarstwo, wikliniarstwo, wyroby z drewna, wykonywanie palm i pisanek wielkanocnych. Gmina Drelów jest również sławna z wykonywania tradycyjnego wieńca dożynkowego. GCK jest także organizatorem cyklicznych uroczystości tj. Przegląd Kolędniczy, wystawy prac plastycznych i konkursowych, wspomniane wyżej Dni Drelowa oraz Przegląd Teatrów Obrzędowych i Dożynki Gminne. Instytucja współpracuje także z Kołami Gospodyń z terenu Gminy.

Na terenie gminy działa również Gminna Biblioteka Publiczna w Drelowie, która od kilku lat utrzymuje się w ścisłej czołówce wzorowo funkcjonujących bibliotek i jest to bez wątpienia najbardziej dynamicznie rozwijającą się biblioteką publiczną powiatu bialskiego. Placówka czterokrotnie zdobyła tytuł Biblioteki Roku Powiatu Bialskiego. Obecnie Biblioteka posiada dwie filie biblioteczne w Szóstce i w Żerocinie oraz punkt biblioteczny w Wólce Łóżeckiej. Piękne wnętrza z wydzielonymi strefami użytkownika (malucha, Internetu i programowania, odpoczynku i spotkań z książką), elektroniczny system obsługi czytelnika, wprowadzona karta biblioteczna zapewniająca wypożyczenia książek drogą elektroniczną we wszystkich placówkach bibliotecznych gminy Drelów są znakiem rozpoznawczym instytucji. Przegląd katalogu książek, zamawianie, rezerwowanie oraz prolongata terminu zwrotu odbywa się online. Wykwalifikowana kadra oraz ciekawa oferta skierowana do różnych grup użytkowników. Do stałej oferty weszły wycieczki, rajdy rowerowe, lekcje biblioteczne, konkursy oraz spotkania autorskie. We wszystkich placówkach odbywają się zajęcia świetlicowe, głośne czytania, spotkania z ciekawymi ludźmi oraz warsztaty regionalne. Od 2011 roku przy placówce głównej działa Dyskusyjny Klub Książki. Czytelnia internetowa działająca w bibliotekach gminy Drelów umożliwia mieszkańcom bezpłatny dostęp do Internetu. Osobom starszym bądź niepełnosprawnym książki dostarczane są do domu. Dzięki uczestnictwie w projekcie finansowanym przez Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji „GO_PRO! – Gminne Ośrodki Programowania jako model efektywnej promocji wiedzy i praktyki programistycznej” drelowska biblioteka

zamieniła się w przestrzeń nauki, rozwoju i zabawy. Podczas zajęć warsztatowych prowadzonych przez specjalnie do tego przeszkolonych pracowników biblioteki uczniowie szkół podstawowych i gimnazjalnych z terenu gminy Drelów poznają podstawy projektowania, budowania i programowania robotów z zestawów klocków Lego Mindstorms. Po serii zajęć powstał Klub Kodera, w którym młodzi inżynierowie konstruują roboty, a następnie programują tak aby poruszały się i wykonywały ich polecenia. W ramach udziału w projekcie placówka pozyskała nowoczesny sprzęt i oprogramowanie.

Dzięki nawiązanej współpracy z Fundacją Orange starsi mieszkańcy gminy mają możliwość uczestniczenia w projekcie animacyjno - edukacyjnym „Akcja e-motywacja”. Są to interaktywne spotkania online ze znanymi osobami, które pokazują, że wiek nie jest ograniczeniem w realizacji pasji i zainteresowań. Cotygodniowe spotkania klubu „Guzik z pętelką” skierowane są do rodziców i dzieci, które nie uczęszczają jeszcze do przedszkola. Podczas zajęć maluchy mają czas na wspólną zabawę z rówieśnikami, przewidziane są zabawy ruchowe, prace plastyczne, spotkanie z bajeczką. Rodzice natomiast mają czas na chwilę wytchnienia przy kawie i prasie, mogą też aktywnie uczestniczyć w zajęciach razem z dzieckiem. Biblioteka prowadzi szereg zajęć regionalnych oraz szeroko rozwiniętą promocję wiedzy o regionie, gminie i miejscowości. Jest współwydawcą „Zeszytów Drelowskich” będących odpowiedzią na potrzebę poznania i utrwalenia historii najbliższej okolicy oraz redaktorem wielu wydawnictw regionalnych, przygotowywanych do konkursu powiatowego o tematyce regionalnej „Ocalić od zapomnienia”, w którym od kilkunastu lat zajmuje czołowe miejsca.

Do kreowania wizerunku biblioteki w lokalnym środowisku służy profesjonalna strona internetowa i profil na facebooku.

HISTORIA I TERAŹNIEJSZOŚĆ

Gmina Drelów to teren znacząco związany z dziejami Polski i Litwy jak również z Lubelszczyzną, Ziemią Brzeską i dobrami międzyrzeckimi, w których Jan Nassutowicz założył szereg wsi bojarskich. Wieś Drelów została założona

prawdopodobnie również przez Jan Nassutowicza - starostę brześciańskiego, lub przez jego następców. Szacuje się, że Drelów powstał najpóźniej w 1525 roku. W dokumentach z 1602 roku nazywa się "Drzewlewo", później natomiast "Drechlów". Ze względu na nizinne położenie Drelowa, jego rejon nazwano "Bagnoszą". Od chwili powstania Drelów administracyjnie należał do województwa brześciańskiego, po Sejmie Unijnym w 1569 roku wszedł w skład nowo utworzonego województwa podlaskiego jako część dóbr klucza Międzyrzec. Przebiegająca przez te tereny granica między Koroną a Litwą przez lata była niespokojna, była to granica pomiędzy powiatem brzeskim a województwem podlaskim i przechodziła ona w pobliżu miejscowości Rogoźnica, Żerocin, Worsy, pozostawiając te wsie po stronie Podlasia. W 1858 roku gminy w powiecie radzyńskim zostały zreorganizowane przez władze rosyjskie. Powstała gmina Żerocin, a siedzibę gminy z Drelowa przeniesiono do Zahajek. Lata 1874 i 1875 to początek martylorologii unitów. Najtragiczniejszym dniem dla drelowskich unitów stał się 17 stycznia 1874 roku, kiedy to roty kozaków, odbierając miejscowej ludności świątynię, zamordowały trzynastu wiernych. W tym okresie również wielu drelowian zesłano w głąb Rosji. 11 listopada 1918 roku, w dniu radosnym dla wszystkich Polaków, radość w Drelowie trwała bardzo krótko. Przegrani Niemcy urządzili barbarzyńską rzeź ludności cywilnej i żołnierzy Polskiej Organizacji Wojskowej. 18 listopada tegoż roku Drelów ograbiono i spalono. Druga wojna światowa odcisnęła krwawe piętno na Drelowie i jego okolicach. 8 września 1939 roku w czasie akcji w okolicy stacji kolejowej Sokule został zestrzelony polski samolot "Karaś" wraz z trzyosobową załogą. Jedną z ostatnich akcji polskiego ruchu oporu na terenie gminy była krwawa bitwa pomiędzy Leszczanką a Janówką, w rozległym kompleksie leśnym "Smolne Piece" w ramach akcji "Burza", stoczona przez oddziały partyzanckie AK "Zenona" - Stefana Wyrzykowskiego i "Lecha" - Stanisława Chmielewskiego z cofającymi się formacjami frontowymi Wermachtu, paraliżując im odwrót. Od 1918 do 1975 roku ziemie obecnej gminy należały do województwa lubelskiego, po reformie w 1975 roku weszły w skład województwa białkopodlaskiego. Gmina Drelów powstała 1 stycznia 1973 roku na bazie trzech gromad: Żerocina, Szóstki i Drelowa. Po reformie samorządowej przeprowadzonej w

1998 roku Gmina Drelów weszła w skład powiatu bialskopodlaskiego i województwa lubelskiego.

Herb Gminy Drelów to szczególny znak odwołujący się do historii tych ziem oraz do tradycyjnych zajęć mieszkańców. Krzyż unicki przypomina o mieszkających tu ongiś Unitach i o ich martyrologii. Krzyż kawalerski symbolizuje związek Drelowa z Międzyrzeczyczą. Krzyż łaciński świadczy o tradycjach katolickich gminy i zarazem o tolerancji religijnej wśród ludzi. Wiatrak (koźlak) symbolizuje tradycje rolnicze gminy oraz pracowitość i gospodarność jej mieszkańców.

UWARUNKOWANIA , STANOWIĄCE MOCNE I SŁABE STRONY GMINY (ANALIZA SWOT) TO:

Analiza SWOT pozwala na wskazanie najważniejszych dla społeczeństwa problemów. Analiza określa słabe i mocne strony gminy, szanse i zagrożenia jakie mogą wystąpić na obszarze działania. Zebrany materiał diagnostyczny został poddany analizie SWOT polegającej na badaniu słabych i silnych stron Gminy Drelów. Analiza wskazuje szanse jakimi dysponuje Gmina Drelów oraz określa istniejące niedobory.

Mocne strony	Słabe strony
- położenie geograficzne - liczne zabytki - bogata historia - położenie komunikacyjne - występowanie cennych obiektów przyrodniczych i historyczno – kulturowych	- nierówność szans kształcenia i zatrudnienia osób zamieszkujących na terenach wiejskich - niski poziom dochodów mieszkańców - migracja młodzieży i dorosłych - niewystarczająca infrastruktura sportowa i kulturalna - niewystarczająca promocja lokalnych zasobów - mała aktywność społeczna - niewystarczająca ilość środków

	<p>finansowych na działalność profilaktyczną dla dzieci i młodzieży oraz kursy, szkolenia, zajęcia interaktywne</p> <p>-niewystarczająca edukacja społeczna</p>
<p>-aktywność w dziedzinie kultury</p> <p>-współpraca instytucji zajmujących się polityką społeczną</p> <p>-działalność służb pomocy społecznej na rzecz polityki społecznej</p> <p>-zabezpieczenie dzieciom i młodzieży dostępu do różnych aktywnych form spędzania czasu wolnego</p> <p>- wzrost zainteresowania mieszkańców gminy rozwojem turystyki (możliwość działania gospodarstw agroturystycznych)</p> <p>- czyste powietrze</p> <p>- dobrze zaopatrzone i działające biblioteki i punkty biblioteczne na terenie gminy</p> <p>- dobrze rozwinięta działalność twórców ludowych</p>	<p>- występowanie zagrożeń funkcjonowania rodziny: uzależnienia, rozpad więzi rodzinnych, bezrobocie, przemoc w rodzinie, ubóstwo</p> <p>-występowanie zjawiska dziedziczenia bezrobocia</p> <p>- niedostateczne wyposażenie szkół w pomoce naukowe</p> <p>-niewystarczające wsparcie organizacji pozarządowych, grup nieformalnych ze strony samorządu, działających na rzecz polityki społecznej</p> <p>-ograniczony zakres działań przeciwdziałających dysfunkcjom w rodzinie</p> <p>- brak prowadzenia dodatkowych akcji profilaktycznych np.: „białych niedziel”</p> <p>- brak lekarzy specjalistów z innych dziedzin medycznych oprócz lekarzy rodzinnych</p>
<p>- działalność diagnostyczna, profilaktyczna GOPS Drelów</p> <p>- stosowanie w szerszym zakresie pracy socjalnej oraz kontraktów</p>	<p>- brak miejsc pracy</p> <p>- niska aktywność klientów pomocy społecznej</p> <p>- zbyt mała ilość środków finansowych</p>

<p>socjalnych w celu wyjścia osoby czy rodziny z trudnej sytuacji</p> <ul style="list-style-type: none"> - kierowanie i finansowanie szkoleń zawodowych ze środków pomocy społecznej - współpraca z pracodawcami w celu aktywizacji klientów pomocy społecznej - współpraca z PUP, szkołami, sądem, kuratorami sądowymi, policją - możliwość pozyskania środków na aktywizację społeczeństwa - praca z dziećmi i ze środowiskiem lokalnym - aktywna praca na rzecz pomocy dzieciom i młodzieży - wysoka dostępność domów pomocy społecznej w powiecie 	<p>przeznaczanych na aktywizację klientów pomocy społecznej</p> <ul style="list-style-type: none"> - duża liczba osób korzystających z pomocy społecznej - niski poziom wykształcenia mieszkańców, niedostosowanie kwalifikacji zawodowych do potrzeb lokalnego rynku pracy - postępujące starzenie się społeczeństwa, potrzeba utworzenia miejsc zajmujących się osobami starszymi - brak miejsc aktywizujących osoby starsze - postępujące ubożenie osób starszych - zmiana modelu rodziny z wielopokoleniowej na jednopokoleniową - brak miejsc spotkań mieszkańców
<p>Szanse</p>	<p>Zagrożenia</p>
<ul style="list-style-type: none"> - wzrost ogólnego poziomu życia społeczeństwa - spadek poziomu bezrobocia - podjęcie działań mających na celu polepszenie dostępu do świadczeń zdrowotnych - wzrost świadomości władz 	<ul style="list-style-type: none"> - mało skuteczne formy walki z bezrobociem - mała liczba dobrych miejsc pracy - trudności w zakresie pozyskiwania funduszy unijnych (lub innych środków zewnętrznych) - odpływ młodzieży i dorosłych - niedostosowanie systemu opieki zdrowotnej

<p>samorządowych</p> <ul style="list-style-type: none"> -członkostwo w UE wpływa na poprawę polityki społecznej -udział organizacji pozarządowych w działaniach na rzecz polityki społecznej - zmniejszająca się stopa bezrobocia w powiecie bialskim i w woj. lubelskim - traktowanie uzależnienia w kategoriach problemu społecznego -wzrost poziomu wiedzy na temat chorób cywilizacyjnych 	<p>do potrzeb mieszkańców</p> <ul style="list-style-type: none"> -zjawisko bezradności i bezsilności społecznej - wzrost zagrożenia chorobami cywilizacyjnymi - duża liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej
<ul style="list-style-type: none"> - rozwój nowych form wypoczynku - pełna promocja walorów turystycznych gminy - rozwój turystyki -czyste, nieskażone środowisko -zdrowa żywność -odległość od większych ośrodków miejskich 	<ul style="list-style-type: none"> - pogłębiające się ubożenie społeczeństwa - zwiększająca się liczba osób i rodzin zagrożonych patologiami społecznymi - bezrobocie, w tym ukryte bezrobocie -brak środków finansowych, które rodziny mogą przeznaczyć na zakup zdrowej żywności -odległość od większych ośrodków miejskich
<ul style="list-style-type: none"> - rozwój technologii ułatwiających przepływ informacji: internet, telefonia komórkowa 	<ul style="list-style-type: none"> - brak zasięgu lub słaby zasięg sieci internet, telefonii komórkowych -ubożenie społeczeństwa powodujące niezaspokojenie potrzeb mieszkańców w dziedzinie nowych technologii

CZĘŚĆ PROGRAMOWA

IV. Kierunki rozwoju Gminy Drelów

4.1 Misja i wizja

Misja Gminy Drelów

Grupa robocza uznała, iż misja i wizja Gminy Drelów wyznaczone w poprzednim dokumencie są nadal aktualne. Nie wymagają wprowadzania zmian. Misja Gminy Drelów to dążenie do zrównoważonego rozwoju Gminy Drelów, który zapewni poprawę warunków życia i zaspokojenie potrzeb wszystkich mieszkańców, wpłynie na umocnienie więzi społecznych i rozwój partnerskiej współpracy pomiędzy wszystkimi podmiotami życia społecznego.

Wizja Gminy Drelów

Gmina Drelów to miejsce, które zaspokaja potrzeby i aspiracje rozwojowe swoich mieszkańców, w której występują pozytywne więzi pomiędzy mieszkańcami, liczne przejawy samopomocy, społeczność jest zintegrowana a mieszkańcy identyfikują się ze społecznością.

4.2 Cele strategiczne

4.2.1 Cele główne i szczegółowe oraz sposoby ich osiągnięcia

Rolą grupy roboczej było zidentyfikowanie obszarów priorytetowych polityki społecznej w Gminie Drelów. Wybór obszarów priorytetowych był wynikiem analizy sytuacji społecznej w gminie i analizy otoczenia zewnętrznego.

Określanie obszarów priorytetowych dla Gminy Drelów nastąpiło na warsztatach grupy roboczej. W efekcie pracy grupa robocza uznała, że podział na obszary priorytetowe oraz cele główne i szczegółowe określone w poprzednim dokumencie są

nadal aktualne. Doprecyzowania wymagają działania oraz mierniki.

Obszary priorytetowe:

1. Pomoc społeczna
2. Kultura, promocja, turystyka i rekreacja
3. Zdrowie, sport i bezpieczeństwo
4. Edukacja i rynek pracy

Obszar 1: Pomoc społeczna

Cel ogólny:

Zaspokajanie potrzeb mieszkańców wymagających szczególnego wsparcia i opieki

Cele szczegółowe:

- Zapobieganie uzależnieniom i przeciwdziałanie patologiom społecznym.
- Tworzenie i wspieranie świetlic środowiskowych.
- Wspieranie osób starszych i niepełnosprawnych.
- Zapewnienie indywidualnej, fachowej opieki osobom potrzebującym pomocy.
- Wspieranie więzi rodzinnych.
- Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.
- Inicjowanie i rozwój różnych form integracji rodzin ze społecznością lokalną.
- Pomoc na rzecz rodzin z problemami opiekuńczo – wychowawczymi.
- Tworzenie mieszkań chronionych.
- Tworzenie i wspieranie podmiotów ekonomii społecznej.
- Integracja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.
- Integracja osób wykluczonych społecznie.
- Organizacja różnych form spędzania czasu wolnego przez rodziny z dziećmi.
- Rozwój działań na rzecz integracji środowiska lokalnego.
- Rozwój środowiskowych form wsparcia dziecka i rodziny.
- Podejmowanie działań na rzecz rewitalizacji społecznej.
- Organizacja środowiskowych form wsparcia dla osób psychicznie chorych,

organizacja oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

- Zwiększenie aktywności zawodowej i społecznej osób bezrobotnych, osób starszych, niepełnosprawnych, osób chorych psychicznie, osób podlegających wykluczeniu społecznemu lub wykluczonych społecznie.
- Organizacja odpowiedniej opieki poprzez utworzenie mieszkań w których osoby starsze, niepełnosprawne, zależne od innych osób będą miały zapewnioną opiekę.

Działania:

1. Pomoc materialna dla rodzin pozostających w trudnej sytuacji ekonomicznej realizowana przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.
2. Stała diagnoza środowisk społecznych i organizacja wsparcia w zależności od indywidualnych, określonych potrzeb klientów.
3. Udzielanie rodzinom pomocy psychologicznej, prawnej i społecznej.
4. Zapewnienie szerszego dostępu do opieki przedszkolnej.
5. Wspieranie działań mających na celu utworzenie na terenie gminy mieszkań socjalnych, chronionych przeznaczonych w szczególności dla rodzin w kryzysie, samotnych matek i osób pozbawionych dachu nad głową.
6. Organizowanie grup wsparcia dla rodziców z problemami opiekuńczo-wychowawczymi.
7. Rozszerzenie zakresu usług opiekuńczych osobom starszym w miejscu zamieszkania.
8. Zapewnienie aktywnego uczestnictwa osób starszych w życiu społeczności lokalnej poprzez utworzenie klubów seniora.
9. Realizacja standardów profilaktyki i przeciwdziałania alkoholizmowi.
10. Tworzenie struktur wolontariatu.
11. Organizacja punktów pomocy prawnej, psychologicznej, zawodowej, terapeutycznej, społecznej.
12. Likwidacja barier architektonicznych dla osób niepełnosprawnych.
13. Tworzenie świetlic, klubów rodzica, klubów środowiskowych, świetlic

podwórkowych, organizacja festynów integracyjnych dla rodzin z dziećmi.

14. Utworzenie dziennych domów pomocy społecznej, dziennych domów pobytu, domów seniora, warsztatów terapii zajęciowej, środowiskowych domów samopomocy, klubów integracji społecznej, centrum integracji społecznej, uniwersytetów trzeciego wieku, spółdzielni socjalnych, zakładów aktywności zawodowej.

15. Organizacja spotkań, zajęć, imprez kulturalno-integracyjnych.

16. Utworzenie klubów dziecięcych, żłobków, instytucji dziennego opiekuna.

17. Organizacja spotkań okolicznościowych, działań międzypokoleniowych, wycieczek.

18. Utworzenie mieszkań w których osoby starsze, niepełnosprawne, zależne od innych osób będą miały zapewnioną opiekę.

Wskaźniki

1. Ilość utworzonych świetlic środowiskowych.

2. Ilość rodzin otrzymujących pomoc społeczną.

3. Ilość przeprowadzonych wywiadów środowiskowych.

4. Ilość utworzonych punktów pomocy prawnej, psychologicznej, społecznej.

5. Ilość utworzonych mieszkań socjalnych.

6. Ilość utworzonych grup wsparcia dla rodziców z problemami opiekuńczo – wychowawczymi.

7. Ilość godzin, ilość rodzin objętych usługami opiekuńczymi.

8. Nakłady finansowe na likwidację barier architektonicznych.

9. Ilość utworzonych klubów seniora.

10. Ilość opracowań dotyczących profilaktyki i przeciwdziałania alkoholizmowi.

11. Ilość osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym.

12. Liczba mieszkań chronionych.

13. Liczba podmiotów ekonomii społecznej.

14. Ilość działań z udziałem wolontariuszy.

15. Ilość utworzonych świetlic, klubów rodzica, klubów środowiskowych, świetlic

podwórkowych.

16. Ilość zorganizowanych festynów integracyjnych.
17. Liczba utworzonych dziennych domów pomocy społecznej, dziennych domów pobytu, domów seniora, warsztatów terapii zajęciowej, środowiskowych domów samopomocy, klubów integracji społecznej, centrum integracji społecznej, spółdzielni socjalnych, uniwersytetów trzeciego wieku, zakładów aktywności zawodowej.
18. Liczba zorganizowanych spotkań, imprez kulturalno-integracyjnych.
19. Liczba klubów dziecięcych, żłobków, dziennych opiekunów.
20. Liczba zorganizowanych spotkań okolicznościowych, działań międzypokoleniowych, wycieczek.
21. Liczba utworzonych mieszkań w których osoby starsze, niepełnosprawne, zależne od innych osób będą miały zapewnioną opiekę.

Tabela 24 Podmioty odpowiedzialne za poszczególne działania, terminy realizacji

Lp	Działania	Termin realizacji	Źródła finansowania	Realizatorzy i podmioty odpowiedzialne	Wskaźniki
1	Pomoc materialna dla rodzin pozostających w trudnej sytuacji ekonomicznej realizowana przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.	2016-2022	Gmina, GOPS	Gmina, GOPS	Liczba usług
2	Stała diagnoza środowisk społecznych i organizacja	2016-2022	Gmina, GOPS	Gmina, GOPS. GKRPA	Liczba usług

	wsparcia w zależności od indywidualnych, określonych potrzeb podopiecznych.				
3	Udzielanie rodzinom pomocy psychologicznej, prawnej i społecznej	2016-2022	Gmina, GOPS, środki z zewnątrz	Gmina, jednostki organizacyjne gminy, szkoły, organizacje pozarządowe, kościoł, GKRPA	Liczba usług
4	Zapewnienie szerszego dostępu do opieki przedszkolnej	2016-2022	Gmina, środki z zewnątrz	Gmina, jednostki organizacyjne gminy, szkoły, organizacje pozarządowe, kościoł	Liczba usług
5	Wspieranie działań mających na celu utworzenie na terenie gminy mieszkań socjalnych, chronionych przeznaczonych w szczególności dla rodzin w kryzysie, samotnych matek i osób pozbawionych dachu nad głową.	2016-2022	Gmina, środki z zewnątrz	Gmina, jednostki organizacyjne gminy, szkoły, organizacje pozarządowe, kościoł, GKRPA	Liczba usług

6	Organizowanie grup wsparcia dla rodziców z problemami opiekuńczo-wychowawczymi.	2016-2022	Gmina, środki z zewnątrz	Gmina, jednostki organizacyjne gminy, szkoły, organizacje pozarządowe, kościół, GKRPA	Liczba usług
7	Rozszerzenie zakresu usług opiekuńczych osobom starszym w miejscu zamieszkania.	2016-2022	Gmina, środki z zewnątrz	Gmina, jednostki organizacyjne gminy, szkoły, organizacje pozarządowe, kościół	Liczba usług
8	Zapewnienie aktywnego uczestnictwa osób starszych w życiu społeczności lokalnej poprzez utworzenie klubów seniora.	2016-2022	Gmina, środki z zewnątrz	Gmina, jednostki organizacyjne gminy, szkoły, organizacje pozarządowe, kościół	Liczba usług
9	Realizacja standardów profilaktyki i przeciwdziałania alkoholizmowi.	2016-2022	Gmina, środki z zewnątrz	Gmina, jednostki organizacyjne gminy, szkoły, organizacje pozarządowe, kościół, GKRPA	Liczba usług
10	Tworzenie struktur wolontariatu	2016-2022	Gmina, środki z zewnątrz	Gmina, jednostki organizacyjne gminy, szkoły, organizacje	Liczba usług

				pozarządowe, kościół	
11	Organizacja punktów pomocy prawnej, psychologicznej, zawodowej, terapeutycznej, społecznej	2016-2022	Gmina, środki z zewnątrz	Gmina, jednostki organizacyjne gminy, szkoły, organizacje pozarządowe, kościół, GKRPA	Liczba usług
12	Likwidacja barier architektonicznych dla osób niepełnosprawnych.	2016-2022	Gmina, środki z zewnątrz	Gmina, jednostki organizacyjne gminy, szkoły, organizacje pozarządowe	Liczba usług
13	Tworzenie świetlic, klubów rodzica, klubów środowiskowych, świetlic podwórkowych, organizacja festynów integracyjnych dla rodzin z dziećmi.	2016-2022	Gmina, środki z zewnątrz	Gmina, jednostki organizacyjne gminy, szkoły, organizacje pozarządowe, kościół, GKRPA	Liczba usług
14	Utworzenie dziennych domów pomocy społecznej, dziennych domów pobytu, domów seniora, warsztatów terapii zajęciowej, środowiskowych domów	2016-2022	Gmina, środki z zewnątrz	Gmina, jednostki organizacyjne gminy, szkoły, organizacje pozarządowe, kościół, GKRPA	Liczba usług

	<p>samopomocy, klubów integracji społecznej, centrum integracji społecznej, uniwersytetów trzeciego wieku, spółdzielni socjalnych, zakładów aktywności zawodowej.</p>				
15	<p>Organizacja spotkań, zajęć, imprez kulturalno-integracyjnych</p>	2016-2022	<p>Gmina, środki z zewnątrz</p>	<p>Gmina, jednostki organizacyjne gminy, szkoły, organizacje pozarządowe, kościoł, GKRPA</p>	Liczba usług
16	<p>Utworzenie klubów dziecięcych, żłobków, instytucji dziennego opiekuna</p>	2016-2022	<p>Gmina, środki z zewnątrz</p>	<p>Gmina, jednostki organizacyjne gminy, szkoły, organizacje pozarządowe, kościoł, GKRPA</p>	Liczba usług
17	<p>Liczba zorganizowanych spotkań okolicznościowych, działań międzypokoleniowych, wycieczek</p>	2016-2022	<p>Gmina, środki z zewnątrz</p>	<p>Gmina, jednostki organizacyjne gminy, szkoły, organizacje pozarządowe, kościoł, GKRPA</p>	Liczba usług
18	<p>Utworzenie mieszkań w</p>	2016-2022	<p>Gmina, środki z zewnątrz</p>	<p>Gmina, jednostki organizacyjne</p>	Liczba usług

	których osoby starsze, niepełnosprawne, zależne od innych osób będą miały zapewnioną opiekę			gminy, szkoły, organizacje pozarządowe, kościoł, GKRPA	
--	---	--	--	--	--

Obszar 2: Kultura, promocja, turystyka i rekreacja

Cel ogólny:

Wykorzystanie walorów naturalnych i potencjału kulturowego dla rozwoju turystyki i podnoszenia jakości życia mieszkańców

Cele szczegółowe:

- Pielęgnowanie i promocja dziedzictwa kulturowego.
- Zwiększanie świadomości historii i tradycji regionu.
- Promocja gminy jako atrakcyjnego miejsca do życia, wypoczynku i rekreacji.
- Reaktywacja, wspieranie i rozwój inicjatyw obywatelskich w zakresie kultury, turystyki i promocji.
- Tworzenie warunków do rozwoju infrastruktury turystycznej w tym przede wszystkim agroturystyki.
- Tworzenie nowych przedsięwzięć kulturalnych o znaczeniu lokalnym i regionalnych.
- Upowszechnianie aktywnych, bezpiecznych form spędzania czasu wolnego przez dzieci i młodzież.
- Zapewnienie dostępu do Internetu.
- Podniesienie świadomości znaczenia kultury i tradycji w życiu rodziny.
- Wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych.

Działania

1. Tworzenie sieci szlaków rowerowych i pól biwakowych.

2. Upowszechnianie aktywnych, bezpiecznych form spędzania czasu wolnego przez mieszkańców Gminy Drelów.
3. Organizacja spotkań dla mieszkańców ze znanymi ludźmi sztuki, kultury, literatury i polityki.
4. Dokumentowanie historii, tradycji i życia kulturowego gminy poprzez zbieranie materiałów historycznych oraz wydanie publikacji.
5. Tworzenie kół zainteresowań, klubów sportowych, klubów aktywnego czytania oraz reaktywowanie Kół Gospodyń Wiejskich.
6. Tworzenie infrastruktury turystycznej.
7. Organizacja imprez kulturalno – integracyjnych promujących aktywność twórczą mieszkańców.
8. Organizacja warsztatów twórczych i literackich dla mieszkańców gminy.
9. Organizacja szkoleń z zakresu turystyki i agroturystyki oraz inicjatyw społecznych.
10. Organizacja i prowadzenie klubów internetowych ze stałym i bezpłatnym dostępem do internetu oraz poradnictwem informatycznym.
11. Organizacja wyjazdów studyjnych obejmujących zagadnienia z różnych dziedzin życia.
12. Utworzenie Centrum Informacji Turystyczno – Kulturowej Gminy Drelów.
13. Realizacja programu współpracy samorządu z organizacjami pozarządowymi i grupami nieformalnymi.
14. Pozyskiwanie środków zewnętrznych w obszarze czytelnictwa, kultury, promocji.
15. Rewitalizacja centrum Drelowa i innych miejscowości z terenu Gminy Drelów.
16. Zorganizowanie tematycznej imprezy promującej gminę o zasięgu ogólnopolskim.
17. Organizacja przedstawień teatralnych, konkursów.
18. Budowa chodników dla pieszych.

19. Montaż kolektorów słonecznych, fotowoltaniki, budowa biogazowni.

Wskaźniki

1. Ilość utworzonych szlaków rowerowych i pól biwakowych.
2. Liczba zorganizowanych aktywnych, bezpiecznych form spędzania czasu wolnego przez mieszkańców Gminy Drelów.
3. Ilość zorganizowanych spotkań dla mieszkańców ze znanymi ludźmi sztuki, kultury, literatury i polityki.
4. Ilość zebranych materiałów historycznych oraz wydanych publikacji dokumentujących tradycję oraz życie kulturowe gminy.
5. Ilość utworzonych kół zainteresowań, klubów sportowych, klubów aktywnego czytania oraz reaktywowanych Kół Gospodyń Wiejskich.
6. Ilość utworzonej infrastruktury turystycznej.
7. Ilość zorganizowanych imprez kulturalno – integracyjnych promujących aktywność twórczą mieszkańców.
8. Ilość zorganizowanych szkoleń z zakresu turystyki i agroturystyki oraz inicjatyw społecznych.
9. Ilość zorganizowanych warsztatów twórczych i literackich dla mieszkańców gminy.
10. Ilość prowadzonych klubów internetowych ze stałym i bezpłatnym dostępem do internetu oraz poradnictwem informatycznym.
11. Ilość zorganizowanych wyjazdów studyjnych obejmujących zagadnienia z różnych dziedzin życia.
12. Powstanie Centrum Informacji Turystyczno – Kulturowej Gminy Drelów.
13. Ilość zrealizowanych programów współpracy samorządu z organizacjami pozarządowymi i grupami nieformalnymi.
14. Ilość pozyskanych środków zewnętrznych w obszarze czytelnictwa, kultury, promocji.
15. Ilość przeprowadzonych rewitalizacji.
16. Ilość zorganizowanych tematycznych imprez promujących gminę o zasięgu ogólnopolskim.

17. Ilość zrealizowanych przedstawień teatralnych, konkursów.
18. Długość wybudowanych chodników dla pieszych.
19. Ilość zamontowanych kolektorów słonecznych, fotowoltaniki, wybudowanych biogazowni.

Tabela 25 Podmioty odpowiedzialne za poszczególne działania, terminy realizacji

Lp.	Działania	Termin realizacji	Źródła finansowania	Realizatorzy i podmioty odpowiedzialne	Wskaźniki
1	Tworzenie sieci szlaków rowerowych i pól biwakowych	2016-2022	Gmina, środki z zewnątrz	Gmina, jednostki organizacyjne gminy, szkoły, organizacje pozarządowe, kościoły	Liczba utworzonych szlaków rowerowych, pól biwakowych
2	Upowszechnianie aktywnych, bezpiecznych form spędzania czasu wolnego przez mieszkańców Gminy Drelów	2016-2022	Gmina, środki z zewnątrz	Gmina, jednostki organizacyjne gminy, szkoły, organizacje pozarządowe, kościoły	Liczba realizowanych usług
3	Organizacja spotkań dla mieszkańców ze znanymi ludźmi sztuki, kultury, literatury i polityki	2016-2022	Gmina, środki z zewnątrz	Gmina, jednostki organizacyjne gminy, szkoły, organizacje pozarządowe, kościoły	Liczba realizowanych spotkań
4	Dokumentowanie historii, tradycji i życia kulturowego gminy poprzez	2016-2022	Gmina, środki z zewnątrz	Gmina, jednostki organizacyjne gminy, szkoły,	Liczba realizowanych usług

	zbieranie materiałów historycznych oraz wydanie publikacji			organizacje pozarządowe, kościoł	
5	Tworzenie kół zainteresowań, klubów sportowych, klubów aktywnego czytania oraz reaktywowanie Kół Gospodyń Wiejskich	2016-2022	Gmina, środki z zewnątrz	Gmina, jednostki organizacyjne gminy, szkoły, organizacje pozarządowe, kościoł	Liczba realizowanych usług
6	Tworzenie infrastruktury turystycznej	2016-2022	Gmina, środki z zewnątrz	Gmina, jednostki organizacyjne gminy, szkoły, organizacje pozarządowe, kościoł	Liczba realizowanych usług
7	Organizacja imprez kulturalno – integracyjnych promujących aktywność twórczą mieszkańców	2016-2022	Gmina, środki z zewnątrz	Gmina, jednostki organizacyjne gminy, szkoły, organizacje pozarządowe, kościoł	Liczba realizowanych imprez
8	Organizacja warsztatów twórczych i	2016-2022	Gmina, środki z zewnątrz	Gmina, jednostki organizacyjne	Liczba realizowanych warsztatów

	literackich dla mieszkańców gminy			gminy, szkoły, organizacje pozarządowe, kościoł	
9	Organizacja szkoleń z zakresu turystyki i agroturystyki oraz inicjatyw społecznych	2016-2022	Gmina, środki z zewnątrz	Gmina, jednostki organizacyjne gminy, szkoły, organizacje pozarządowe, kościoł	Liczba realizowanych szkoleń
10	Organizacja i prowadzenie klubów internetowych ze stałym i bezpłatnym dostępem do internetu oraz poradnictwem informatycznym	2016-2022	Gmina, środki z zewnątrz	Gmina, jednostki organizacyjne gminy, szkoły, organizacje pozarządowe, kościoł	Liczba realizowanych usług
11	Organizacja wyjazdów studyjnych obejmujących zagadnienia z różnych dziedzin życia	2016-2022	Gmina, środki z zewnątrz	Gmina, jednostki organizacyjne gminy, szkoły, organizacje pozarządowe, kościoł	Liczba realizowanych usług
12	Utworzenie Centrum Informacji Turystyczno –	2016-2022	Gmina, środki z zewnątrz	Gmina, jednostki organizacyjne gminy, szkoły,	Liczba realizowanych usług

	Kulturowej Gminy Drelów			organizacje pozarządowe, kościoł	
13	Realizacja programu współpracy samorządu z organizacjami pozarządowymi i grupami nieformalnymi	2016-2022	Gmina, środki z zewnątrz	Gmina, jednostki organizacyjne gminy, szkoły, organizacje pozarządowe, kościoł, mieszkańcy	Liczba realizowanych usług
14	Pozyskiwanie środków zewnętrznych w obszarze czytelnictwa, kultury, promocji	2016-2022	Gmina, środki z zewnątrz	Gmina, jednostki organizacyjne gminy, szkoły, organizacje pozarządowe, kościoł	Ilość pozyskanych środków
15	Rewitalizacja centrum Drelowa i innych miejscowości z terenu Gminy Drelów	2016-2022	Gmina, środki z zewnątrz	Gmina, jednostki organizacyjne gminy, szkoły, organizacje pozarządowe, kościoł, mieszkańcy	Liczba realizowanych usług
16	Zorganizowanie tematycznej imprezy promującej gminę o zasięgu ogólnopolskim	2016-2022	Gmina, środki z zewnątrz	Gmina, jednostki organizacyjne gminy, szkoły, organizacje pozarządowe, kościoł,	Liczba realizowanych usług

				mieszkańcy	
17	Organizacja przedstawień teatralnych, konkursów	2016-2022	Gmina, środki z zewnątrz	Gmina, jednostki organizacyjne gminy, szkoły, organizacje pozarządowe, kościoł, mieszkańcy	Liczba realizowanych usług
18	Budowa chodników dla pieszych	2016-2022	Gmina, środki z zewnątrz	Gmina, jednostki organizacyjne gminy, szkoły, organizacje pozarządowe, kościoł, mieszkańcy	Długość wybudowanych chodników
19	Montaż kolektorów słonecznych, fotowoltaniki, budowa biogazowni.	2016-2022	Gmina, środki z zewnątrz	Gmina, jednostki organizacyjne gminy, szkoły, organizacje pozarządowe, kościoł, mieszkańcy	Ilość zamontowanych kolektorów, fotowoltaniki, wybudowanych biogazowni

Obszar 3: Zdrowie, sport i bezpieczeństwo

Cel ogólny:

Poprawa zdrowia i bezpieczeństwa mieszkańców, promocja nawyków i postaw

sprzyjających zdrowiu

Cele szczegółowe:

- Profilaktyka zdrowotna.
- Poprawa dostępu do specjalistycznej opieki medycznej.
- Promocja zdrowego stylu życia.
- Zwiększenie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców.
- Zwiększenie umiejętności udzielania pierwszej pomocy.

Działania:

1. Powstawanie boisk, placów zabaw, sal gimnastycznych, siłowni na świeżym powietrzu.
2. Edukacja w zakresie zdrowego stylu życia.
3. Poprawa zdrowia mieszkańców gminy poprzez profilaktykę zdrowotną oraz poprawę dostępu do specjalistycznej opieki medycznej.
4. Poprawa dostępności, jakości, kompleksowości i ciągłości świadczeń zdrowotnych.
5. Większy zakres usług i świadczeń w Gminnym Ośrodku Zdrowia w Drelowie i Szóstce oraz Rogoźnicy.
6. Prowadzenie akcji profilaktycznych dla pacjentów np. „białych niedziel”.
7. Szkolenia z zakresu udzielania pierwszej pomocy już od najmłodszych lat.
8. Nauka pływania.
9. Zajęcia z samoobrony dla mieszkańców.
10. Zajęcia ruchowe dla mieszkańców.

Wskaźniki

1. Ilość powstałych boisk, placów zabaw, sal gimnastycznych, siłowni na świeżym powietrzu.
2. Ilość przeprowadzonych zajęć w zakresie zdrowego stylu życia.
3. Ilość przeprowadzonych zajęć z zakresu profilaktyki zdrowotnej.

4. Ilość bardziej dostępnych świadczeń zdrowotnych.
5. Ilość usług i świadczeń o zwiększonym zakresie w Gminnym Ośrodku Zdrowia w Drelowie i Szóstce oraz Rogoźnicy.
6. Ilość przeprowadzonych akcji profilaktycznych dla pacjentów np. „białych niedziel”.
7. Ilość przeprowadzonych szkoleń z zakresu udzielania pierwszej pomocy już od najmłodszych lat.
8. Ilość przeprowadzonych zajęć z nauki pływania.
9. Ilość przeprowadzonych zajęć z samoobrony dla mieszkańców.
10. Ilość przeprowadzonych zajęć ruchowych dla mieszkańców.

Tabela 26 Podmioty odpowiedzialne za poszczególne działania, terminy realizacji

Lp.	Działania	Termin realizacji	Źródła finansowania	Realizatorzy i podmioty odpowiedzialne	Wskaźniki
1	Powstawanie boisk, placów zabaw, sal gimnastycznych, siłowni na świeżym powietrzu.	2016-2022	Gmina, zakłady opieki zdrowotnej, środki zewnętrzne	Gmina, jednostki organizacyjne gminy, szkoły, organizacje pozarządowe, kościół	Liczba powstałych boisk, placów zabaw, sal gimnastycznych, siłowni na świeżym powietrzu.
2	Edukacja w zakresie zdrowego stylu życia.	2016-2022	Gmina, zakłady opieki zdrowotnej, środki zewnętrzne	Gmina, jednostki organizacyjne gminy, szkoły, organizacje pozarządowe, kościół, zakłady opieki zdrowotnej	Liczba zajęć w zakresie edukacji ze zdrowego stylu życia

3	Poprawa zdrowia mieszkańców gminy poprzez profilaktykę zdrowotną oraz poprawę dostępu do specjalistycznej opieki medycznej.	2016-2022	Gmina, zakłady opieki zdrowotnej środki zewnętrzne	Gmina, jednostki organizacyjne gminy, szkoły, organizacje pozarządowe, kościół, zakład opieki zdrowotnej	Ilość przeprowadzonych zajęć z zakresu profilaktyki zdrowotnej
4	Poprawa dostępności, jakości, kompleksowości i ciągłości świadczeń zdrowotnych	2016-2022	Gmina, zakłady opieki zdrowotnej środki zewnętrzne	Gmina, jednostki organizacyjne gminy, szkoły, organizacje pozarządowe, kościół, zakład opieki zdrowotnej	Ilość bardziej dostępnych świadczeń zdrowotnych
5	Większy zakres usług i świadczeń w Gminnym Ośrodku Zdrowia w Drelowie i Szóstce oraz Rogoźnicy	2016-2022	Gmina, zakłady opieki zdrowotnej , środki zewnętrzne	Gmina, jednostki organizacyjne gminy, szkoły, organizacje pozarządowe, kościół, zakład opieki zdrowotnej	Ilość usług i świadczeń o zwiększonym zakresie
6	Prowadzenie akcji	2016-2022	Gmina, zakłady	Gmina, jednostki organizacyjne	Ilość przeprowadzonych

	profilaktycznych dla pacjentów np. „białych niedziel”		opieki zdrowotnej, środki zewnętrzne	gminy, szkoły, organizacje pozarządowe, kościół, zakład opieki zdrowotnej	akcji profilaktycznych dla pacjentów np. „białych niedziel”
7	Szkolenia z zakresu udzielania pierwszej pomocy już od najmłodszych lat.	2016-2022	Gmina, zakłady opieki zdrowotnej, środki z zewnątrz	Gmina, jednostki organizacyjne gminy, szkoły, organizacje pozarządowe, kościół, zakład opieki zdrowotnej	Ilość przeprowadzonych szkoleń z zakresu udzielania pierwszej pomocy już od najmłodszych lat
8	Nauka pływania	2016-2022	Gmina, środki z zewnątrz	Gmina, jednostki organizacyjne gminy, szkoły, organizacje pozarządowe, kościół, zakład opieki zdrowotnej	Ilość przeprowadzonych zajęć z nauki pływania
9	Zajęcia z samoobrony dla mieszkańców	2016-2022	Gmina, zakłady opieki zdrowotnej, środki z zewnątrz	Gmina, jednostki organizacyjne gminy, szkoły, organizacje pozarządowe, kościół, zakład opieki zdrowotnej	Ilość przeprowadzonych zajęć z samoobrony dla mieszkańców
10	Zajęcia ruchowe dla mieszkańców	2016-2022	Gmina, zakłady opieki zdrowotnej, środki z	Gmina, jednostki organizacyjne gminy, szkoły, organizacje pozarządowe,	Ilość przeprowadzonych zajęć ruchowych dla mieszkańców

			zewnątrz	kościół, zakład opieki zdrowotnej	
--	--	--	----------	--------------------------------------	--

Obszar 4: Edukacja i rynek pracy

Cel ogólny:

Zwiększenie poziomu wykształcenia i kwalifikacji zawodowych mieszkańców

Cele szczegółowe:

- Upowszechnienie i wspieranie rozwoju edukacji przedszkolnej.
- Upowszechnienie znajomości języków obcych.
- Zwiększenie dostępu do doradztwa zawodowego oraz informacji na temat dostępnej oferty edukacyjnej.
- Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości, małej przedsiębiorczości i agroturystyki.
- Zapewnienie dostępu do internetu i promocja kształcenia na odległość.
- Wspieranie i promocja talentów.
- Budowanie i wspieranie grup wsparcia w zakresie aktywności społecznej i zawodowej.
- Zwiększenie świadomości ekologicznej mieszkańców.

Działania

1. Doposażenie szkół w nowoczesny sprzęt i środki dydaktyczne.
2. Przygotowanie i realizacja nowoczesnej oferty edukacyjnej dla dzieci i młodzieży.
3. Zwiększenie ilości miejsc w przedszkolu, powstanie klubów malucha.
4. Edukacja w zakresie wiedzy obywatelskiej.
5. Podnoszenie kwalifikacji nauczycieli.
6. Edukacja w zakresie języków obcych.
7. Edukacja w zakresie programowania.

8. Edukacja estetyczna społeczności.
9. Wszechstronna, nowoczesna edukacja dzieci i młodzieży.
10. Edukacja z zakresu historii i tradycji regionu.
11. Promowanie młodych talentów.
12. Szeroka edukacja ekologiczna jako podstawa zdrowia i przedsiębiorczości.
13. Prowadzenie wykazu niszowych zawodów na rynku pracy.
14. Przygotowanie (uzbrojenie) terenów pod przyszłe inwestycje.

Wskaźniki

1. Ilość szkół wyposażonych w nowoczesny sprzęt i środki dydaktyczne.
2. Ilość przygotowanych i zrealizowanych zajęć nowoczesnej oferty edukacyjnej dla dzieci i młodzieży.
3. Ilość nowo powstałych miejsc w przedszkolu oraz klubów malucha.
4. Ilość przeprowadzonych warsztatów w zakresie wiedzy obywatelskiej.
5. Ilość nauczycieli, którzy podnieśli swoje kwalifikacje.
6. Ilość zajęć w zakresie języków obcych.
7. Ilość zajęć w zakresie programowania.
8. Ilość zajęć z zakresu edukacji estetycznej społeczności.
9. Ilość zajęć w zakresie wszechstronnej edukacji dzieci i młodzieży.
10. Ilość zajęć w zakresie edukacji historii i tradycji regionu.
11. Ilość akcji promujących młode talenty.
12. Ilość warsztatów w zakresie edukacji ekologicznej.
13. Liczba prowadzonych wykazów niszowych zawodów na rynku pracy.
14. Powierzchnia przygotowanych (uzbrojonych) terenów pod przyszłe inwestycje

Tabela 27 Podmioty odpowiedzialne za poszczególne działania, terminy realizacji

Lp.	Działania	Termin realizacji	Źródła finansowania	Realizatorzy i podmioty odpowiedzialne	Wskaźniki
1	Doposażenie	2016-2022	Gmina, środki	Gmina, jednostki	Ilość

	szkół w nowoczesny sprzęt i środki dydaktyczne		z zewnątrz	organizacyjne gminy, szkoły, organizacje pozarządowe, kościoł	doposażonych szkół
2	Przygotowanie i realizacja nowoczesnej oferty edukacyjnej dla dzieci i młodzieży	2016-2022	Gmina, środki z zewnątrz	Gmina, jednostki organizacyjne gminy, szkoły, organizacje pozarządowe, kościoł	Ilość przygotowanych i zrealizowanych zajęć nowoczesnej oferty edukacyjnej dla dzieci i młodzieży
3	Zwiększenie ilości miejsc w przedszkolu, powstanie klubów malucha	2016-2022	Gmina, środki z zewnątrz	Gmina, jednostki organizacyjne gminy, szkoły, organizacje pozarządowe, kościoł	Ilość nowo powstałych miejsc w przedszkolu oraz klubów malucha
4	Edukacja w zakresie wiedzy obywatelskiej.	2016-2022	Gmina, środki z zewnątrz	Gmina, jednostki organizacyjne gminy, szkoły, organizacje pozarządowe, kościoł	Ilość przeprowadzonych warsztatów w zakresie wiedzy obywatelskiej
5	Podnoszenie kwalifikacji nauczycieli	2016-2022	Gmina, środki z zewnątrz	Gmina, jednostki organizacyjne gminy, szkoły, organizacje pozarządowe, kościoł	Ilość nauczycieli, którzy podnieśli swoje kwalifikacje
6	Edukacja w zakresie języków	2016-2022	Gmina, środki z zewnątrz	Gmina, jednostki organizacyjne	Ilość zajęć w zakresie języków

	obcych.			gminy, szkoły, organizacje pozarządowe, kościół	obcych
7	Edukacja w zakresie programowania	2016-2022	Gmina, środki z zewnątrz	Gmina, jednostki organizacyjne gminy, szkoły, organizacje pozarządowe, kościół	Ilość zajęć w zakresie programowania
8	Edukacja estetyczna społeczności	2016-2022	Gmina, środki z zewnątrz	Gmina, jednostki organizacyjne gminy, szkoły, organizacje pozarządowe, kościół	Ilość zajęć z zakresu edukacji estetycznej społeczności
9	Wszechstronna, nowoczesna edukacja dzieci i młodzieży	2016-2022	Gmina, środki z zewnątrz	Gmina, jednostki organizacyjne gminy, szkoły, organizacje pozarządowe, kościół	Ilość zajęć w zakresie wszechstronnej edukacji dzieci i młodzieży
10	Edukacja z zakresu historii i tradycji regionu	2016-2022	Gmina, środki z zewnątrz	Gmina, jednostki organizacyjne gminy, szkoły, organizacje pozarządowe, kościół	Ilość zajęć w zakresie edukacji historii i tradycji regionu
11	Promowanie młodych talentów	2016-2022	Gmina, środki z zewnątrz	Gmina, jednostki organizacyjne gminy, szkoły, organizacje pozarządowe, kościół	Ilość akcji promujących młode talenty

12	Szeroka edukacja ekologiczna jako podstawa zdrowia i przedsiębiorczości	2016-2022	Gmina, środki z zewnątrz	Gmina, jednostki organizacyjne gminy, szkoły, organizacje pozarządowe, kościoły	Ilość warsztatów w zakresie edukacji ekologicznej
13	Prowadzenie wykazu niszowych zawodów na rynku pracy	2016-2022	Gmina, środki z zewnątrz	Gmina, jednostki organizacyjne gminy, szkoły, organizacje pozarządowe, kościoły	Liczba prowadzonych wykazów
14	Przygotowanie (uzbrojenie) terenów pod przyszłe inwestycje	2016-2022	Gmina, środki z zewnątrz	Gmina, jednostki organizacyjne gminy, szkoły, organizacje pozarządowe	Powierzchnia przygotowanych (uzbrojonych) terenów

V. Zarządzanie realizacją strategii

System zarządzania realizacją strategii określa organizację, zasady i sposoby wdrażania strategii i jej monitorowania. Jest on bardzo ważnym i często niedocenionym elementem planowania strategicznego i operacyjnego, który decyduje o dynamice procesu realizacji strategii. Nie stworzenie tego systemu powoduje, że strategia staje się bardzo szybko dokumentem „martwym”.

5.1 Podmioty zarządzające realizacją strategii

RADA GMINY

Rada Gminy Drelów podejmuje uchwały w sprawie przyjęcia i ewentualnych zmian Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Drelów na lata 2016 – 2022. Rada Gminy Drelów czuwa nad realizacją Strategii. Zabezpiecza w budżecie odpowiednie środki przeznaczone na realizację Strategii.

WÓJT GMINY

Odpowiedzialny za wdrażanie strategii oraz funkcjonowanie grupy roboczej (poprzez koordynację jednostek podległych).

GRUPA ROBOCZA

Grupa robocza jest ciałem doradczym w sprawie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Rady Gminy Drelów. W jej skład wchodzi pracownicy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Drelowie, przedstawiciele samorządu terytorialnego i jednostek organizacyjnych, organizacji pozarządowych i społecznych. Do zadań Grupy należy nadzór nad bieżącym wdrażaniem Strategii, koordynowanie prac wdrożeniowych, opracowywanie i zgłaszanie wniosków i propozycji zmian w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Drelów na lata 2016 -2022. Koordynatorem Grupy jest pracownik GOPS Drelów. Do jego obowiązków należy m.in.:

- gromadzenie dokumentacji związanej z przygotowaniem i z realizacją Strategii,
- prowadzenie monitoringu z realizacji działań określonych w Strategii,
- organizowanie spotkań grupy roboczej, po spotkaniu grupy roboczej opracowanie planu zmian do Strategii,
- przygotowanie i przedkładanie raportu z realizacji Strategii do zatwierdzenia przez Radę Gminy Drelów,
- przygotowanie kompletnej informacji dotyczącej koordynowanego zakresu, uzupełnianie na bieżąco danych Gminy Drelów oraz podejmowanie działań mających na celu promocję Strategii.

5.2 Sposób dokonywania oceny stopnia realizacji strategii

Strategia jest dokumentem otwartym i wskazana jest ocena stopnia realizacji celów i działań określonych w Strategii. Zakłada się ocenę raz na dwa lata z udziałem członków grupy roboczej oraz w miarę możliwości przy jak największym udziale lokalnej społeczności. Rekomenduje się brać pod uwagę nowe potrzeby lokalnej społeczności, jak również zmieniające się czynniki środowiska zewnętrznego, np. środowisko prawne, czy możliwości pozyskania środków na realizację celów i działań określonych w Strategii z zewnątrz.

5.3 Monitoring strategii

Monitoring i ewaluacja zapisów strategicznych polegają na systematycznej ocenie realizowanych celów i działań oraz modyfikacji kierunków działania w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą pojawić się poprzez zmianę regulacji prawnych czy też narastanie poszczególnych dolegliwości społecznych.

Monitoring jest to stała i ciągła obserwacja ilościowych oraz jakościowych zmian pewnych wielkości, mająca na celu zapewnienie informacji zwrotnych na temat skuteczności i efektywności wdrażania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Drelów a także jego ocenę i zmianę.

SYSTEM AKTUALIZACJI STRATEGII

Należy założyć możliwość wprowadzenia zmian w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Drelów na lata 2016-2022. Zmiany będą proponowane przez Koordynatora, opiniowane przez grupę roboczą i przedkładane do zatwierdzenia przez Radę Gminy Drelów.

5.4 Podsumowanie

Niniejszy Strategia po uchwaleniu przez Radę Gminy Drelów zostanie opublikowana na stronie internetowej oraz przekazana uczestnikom procesu planowania

strategicznego a także wszystkim jednostkom i instytucjom których działalność może przyczynić się do realizacji strategii.

Załączniki:

1. Wzory ankiet

Załącznik nr 1 do Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Drelów
Ankieta dla mieszkańców dotycząca
rozwiązywania problemów społecznych Gminy Drelów

1. Proszę określić nie więcej niż 3 najistotniejsze Pana/Pani zdaniem problemy społeczne występujące w Gminie Drelów, które należy w pierwszej kolejności rozwiązać:

- niezaradność i niewydolność rodzin w sprawach opiekuńczo-wychowawczych
- niewystarczające zainteresowanie rodziców własnymi dziećmi
- brak opieki nad osobami starszymi
- zagrożenie stwarzane przez bezdomne psy
- przemoc
- uzależnienie od internetu
- ubóstwo
- alkoholizm
- narkomania
- przestępczość nieletnich
- bezrobocie
- inny .....

2. Jakie Pana/Pani zdaniem działanie może rozwiązać najistotniejsze problemy społeczne w naszej gminie. Proszę zaznaczyć maksymalnie 3 odpowiedzi

- działalność w zakresie zwiększenia możliwości odbycia stażu i nabywania praktyki zawodowej
- zwiększenie ilości inicjatyw podmiotów zajmujących się problematyką społeczną
- prowadzenie szerokiej profilaktyki w szkołach
- organizacja czasu wolnego dzieciom i młodzieży
- stworzenie miejsc opieki nad osobami starszymi
- utworzenie miejsc wsparcia dla osób dotkniętych przemocą
- monitorowanie miejscowości przez policję
- współpraca różnych instytucji
- inne .....

3. Jakie dostrzega Pan/Pani najistotniejsze problemy związane z edukacją i kulturą ?

- lokalizacja oraz dostępność bibliotek
- malejący poziom czytelnictwa
- ograniczony dostęp do obiektów edukacyjnych i kulturalnych
- brak dostatecznej ilości przedszkoli, klubów malucha

- brak zainteresowania organizowanymi spotkaniami kulturalnymi, warsztatami, kółkami zainteresowań
- brak oferty zajęć dla osób starszych
- inne .....

4. Jakie działania Pana/Pani zdaniem mogą rozwiązać problemy z edukacją i kulturą?

Proszę zaznaczyć maksymalnie 3 odpowiedzi.

- usytuowanie centrum kultury , w tym świetlicy w miejscach dostępnych dla jak największej liczby mieszkańców
- dostosowanie obiektów edukacyjnych i kulturalnych do potrzeb osób niepełnosprawnych
- powiększenie zasobów biblioteki
- ukierunkowanie prywatnych przedsięwzięć, podmiotów ekonomii społecznej na stworzenie prywatnych przedszkoli, klubów malucha, itp.
- prowadzenie ewidencji tzw. brakujących zawodów dla osób wybierających szkołę średnią
- zwiększenie dostępności do zajęć pozalekcyjnych
- wzbogacenie oferty o nowe przedsięwzięcia kulturalne
- inne .....

5. Jakie problemy dotyczą zazwyczaj osoby starsze ?

- brak opieki nad osobami starszymi ze strony rodziny
  - niepełnosprawność, choroby
  - samotność
  - brak możliwości dojazdu do placówek kulturalnych
  - brak akceptacji w środowisku lokalnym

6. W jaki sposób, Państwa zdaniem, można zaktywizować osoby starsze i włączyć je w życie społeczności lokalnej ?

.....
 .....

7. Jaka jest Pana/Pani zdaniem jakość kształcenia w szkołach na terenie Gminy Drelów?

- bardzo dobra
- dobra
- zła
- bardzo zła

Proszę uzasadnić swój wybór .....

.....
 .....

8. Jak Pan/Pani ocenia poziom opieki zdrowotnej na terenie Gminy Drelów?

- bardzo dobry
- dobry
- przeciętny
- zły
- bardzo zły

Proszę uzasadnić swój wybór .....

.....

.....

9. Czy Pana/Pani zdaniem Gmina Drelów jest miejscowością atrakcyjną turystycznie?

- Tak
- Nie , ponieważ .....
- .....
- .....

10. Proszę wskazać przynajmniej 3 miejsca, obiekty, które Pana/Pani zdaniem są najmniej atrakcyjne (np. miejsca zaniedbane, niebezpieczne, które mogłyby być zaadaptowane do celów turystycznych).

- .....
- .....
- .....

11. Proszę określić 3 najistotniejsze dla Pana/Pani kierunki rozwoju Gminy Drelów.

- zwiększenie oferty o nowe przedsięwzięcia z działalności kulturalno-oświatowej
- zwiększenie ilości przedszkoli, klubów malucha
- zwiększenie inicjatyw społecznych i ilości placówek kultury, gdzie dzieci/ młodzież/ osoby dorosłe* (* niepotrzebne skreślić) mogą spędzać czas wolny
- tworzenie pozytywnego wizerunku gminy
- przygotowanie (uzbrojenie) terenów pod przyszłe inwestycje
- budowa kanalizacji sanitarnych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków
- zwiększenie ilości ścieżek rowerowych, chodników, spowalniaczy na drogach
- wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii
- poprawa infrastruktury drogowej
- inne .....

12. Proszę w kilku zdaniach nakreślić wizję Gminy Drelów, w której chciałby/chciałaby Pan/Pani mieszkać.

.....

.....

.....

Informacje o respondencie :

1. Wiek .....
2. Płeć .....
3. Liczba dzieci do lat 15 w gospodarstwie domowym .....
4. Wykształcenie :
  - podstawowe
  - zawodowe
  - średnie
  - policealne
  - wyższe
5. Aktywność zawodowa :
  - osoba ucząca się
  - przedsiębiorca

☐ osoba prowadząca dom	☐ emeryt/rencista
☐ rolnik	☐ inna .....
☐ pracownik biurowy	

ANKIETA

W związku z opracowywaniem Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, prosimy uczniów szkół z terenu Gminy Drelów o wypełnienie poniższej ankiety :

1. Płeć:
  - chłopak
  - dziewczyna
2. Wiek: .....
3. Jak dużo zajmuje Ci odrabianie pracy domowej?
  - 15 minut
  - 30 minut
  - 1 godzina
  - więcej
4. Czy masz jakieś hobby?
  - Tak
  - Nie

Jeśli tak to jakie .....

1. Czym zajmujesz się w wolnym czasie?
  - chodzę na zajęcia pozalekcyjne
  - uprawiam sport
  - gram w gry komputerowe
  - przeglądam strony w internecie
  - czytam książki
  - spotykam się ze znajomymi
  - pomagam rodzicom przy gospodarstwie
  - inne .....
2. Jak często czytasz książki?
  - codziennie
  - kilka razy w tygodniu
  - raz w miesiącu
  - raz na pół roku
  - nie czytam wcale
3. Co jest głównym powodem tego, że rzadko lub wcale nie sięgasz po książki?
  - brak czasu
  - wysokie koszty zakupu
  - brak pozycji o interesującej tematyce
  - nie dotyczy
  - inne .....
4. Co czytasz najchętniej ?

- czasopisma
- komiksy
- książki
- inne .....

5. Jakie książki czytasz najczęściej?

- lektury szkolne
- powieści
- komiksy
- powieści fantastyczne
- inne .....

6. W jaki sposób zdobywasz książki?

- zakup książek
- pożyczanie z biblioteki
- pożyczanie od znajomych
- inne .....

7. Z czym kojarzy Ci się słowo „przemoc”?

- bicie
- kopanie
- kradzież
- zastraszaniem
- inne .....

8. Czy kiedykolwiek stosowano wobec Ciebie przemoc?

- Tak
- Nie

Jeśli tak to w jakiej sytuacji? .....

9. Czy kiedykolwiek zauważyłaś/-łeś w szkole przemoc wśród uczniów?

- Tak
- Nie

10. Czy stosowałaś/-łeś przemoc fizyczną wobec innej osoby?

- Tak
- Nie

11. Czy stosowałaś/-łeś przemoc słowną wobec innej osoby?

- Tak
- Nie

12. W jaki sposób reagujesz w sytuacji, gdy ktoś stosuje przemoc?

- zgłaszam ten fakt osobom dorosłym, np. rodzicom , nauczycielom
- mówię o zdarzeniu zaufanej osobie
- atakuję
- uciekam

13. Czy piłaś/-łeś już napoje alkoholowe?

- Tak
- Nie

14. Gdzie po raz pierwszy próbowałaś/-łeś alkohol?

- w domu
- u rodziny
- na dyskotecę
- nie próbowałem/am
- inna .....

15. Czy kiedykolwiek zażywałaś/-łeś środki odurzające (papierosy, narkotyki, dopalacze ,itp.)?

- Tak
- Nie

Jeśli tak to jakie? .....

16. Gdzie Twoi rówieśnicy nabywają używki?

- w sklepie
- na stacji paliw
- od innych kolegów
- wnoszą z domu
- kupują w internecie
- inne .....

17. Czy masz w domu komputer?

- Tak
- Nie

18. Czy masz dostęp do Internetu?

- Tak
- Nie

19. Gdzie najczęściej korzystasz z Internetu?

- w domu
- w szkole
- u kolegów/koleżanek
- w Gminnym Centrum Kultury
- w świetlicy

20. Czy działasz w strukturach wolontariatu?

- Tak
- Nie

Jeśli tak to gdzie? (w szkole ,Caritas, świetlica, inne) .....

Jeśli nie to czy chciałbyś/chciałabyś przystąpić do wolontariatu?
.....

Kierownik wraz z pracownikami Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Drelowie składa serdeczne podziękowania wszystkim osobom, które przyczyniły się do powstania niniejszego dokumentu. Jednocześnie zaprasza do czynnego udziału w realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Drelów wierząc, iż wspólnie działanie może przynieść wymierne korzyści dla wszystkich mieszkańców.